

Українські Вісті

ТИЖНЕВИК ПОЛІТИКИ, ЕКОНОМІКИ, КУЛЬТУРИ І ГРОМАДСЬКОГО ЖИТТЯ

Рік XVII. ч. 32 /1458/

Herausgeber: Verlagsgesellschaft „Ukrainski Wisti“ Verlagsort: Neu-Ulm/Donau
 Druck: Verlagsgesellschaft „Ukrainski Wisti“, Neu-Ulm/Do., Schließfach 32 — Tel. 77529

Неділя 6. серпня 1961 р.

Коса на камінь

Тактика Хрущова в холодній війні з Заходом — тактика застрашування зброєю й перспективою загибелі західної демократії від тієї советської зброї неминуче й мусіла викликати нарешті відповідний тактичний хід Америки, об який би брязнула советська застрашувальна коса, — погрозам війною протиставити реальну її перспективу перед Хрущовим і цілою советською системою.

В цьому, власне, й полягає сенс радикальних заходів президента Кеннеді в плані військових приготувань: заходів щодо збільшення американської армії, збільшення військового бюджету на 3 мільярди доларів, введення військового поготівля в стаціонарних частинах в Німеччині на місяць серпень і т. д., і т. п. Ці заходи Кеннеді були прямою й рішучою реакцією уряду США на советську агресивну політику відносно Берліну.

Але занадто вже криклива демонстративність цих заходів президента Кеннеді говорить про те, що всі ці заходи належать до царини холодної війни, війни нервів. Кожен сьогодні прекрасно знає й усвідомлює, що якщо щоб ішлося справді про війну, то ніхто її нині проголошувати не буде демонстративно, бо програє з місяця. Останній війні безперечно суджено початися колись нагло, без жадних проголошень і військових демонстрацій.

А покищо гра приводом війни увійшла в арсенал знарядь психологічної боротьби двох світів, поставивши їх на грані такого жакливого іспиту. Розрахунок однієї й другої сторони побудований на тому факті, що жодна з сторін в дійсності війни не хоче й боїться її, бо атомова війна означатиме загибель усієї людської цивілізації, без вилучення тієї чи тієї території в щасливу оазу, яку омине жаска катастрофа тотальної смерті. Тому так сміливо й бавиться Хрущов у погрози війною. Тому так сміливо шагнув і Кеннеді, розігравши увертюру справжніх військових приготувань.

Заходи США не означають війни, але вони ставлять большевиків перед вибором — або, або, — даючи їм самим ініціативу почати війну за Берлін і тим ставлячи їх в дурну ситуацію перед

усім світом. А до того ж Кеннеді дуже чітко й ясно дав зрозуміти, що війна почнетися не в Берліні, а в Москві, і це має конкретне значення; тепер стоїть питання про те, чи приймуть большевики виклик і почнуть війну, чи злякаються і «вицофають» свій берлінський плян негайно з гри.

Очевидно, негайно вони його не «вицофають», вони ще пограють трохи, хоч і обережно. Є одна реальна і страшнувата перспектива, а саме — можливість початку війни через якесь мале непорозуміння, малий прорахунок, нарешті — через нещасливий випадок, як от поява і збиття якогонебудь розвідувального літака, а чи самовільний випад бомби десь на сумнівній території. Однак поза тим — перспектива війни сьогодні дальша, ніж учора. Саме завдяки радикальному крокові президента Кеннеді. Америка підклала могутній камінь під советську косу, щоб її випробувати. На цей камінь коса наїшла.

Не підуть большевики на атомову війну за Берлін, бо не готові вони. Коли б вони були готові, вони б почали війну без жадного попередження й говорення по радіо та телевізії. В советських плянах було зробити з Німеччини чергову «Корею» чи «Ляос», але при умові пасивності Заходу. Несподіваний зворот американської військової машини устурч, анфас, — це та несподіванка, на яку аж ніяк не сподівся Хрущов.

Коли говорити про реакцію большевиків в середині ССРСР на заходи Кеннеді, то вона цікава. Большевики використали «загрозу війни від Америки» для внутрішньої політики, для підкручення всіх гайок і шрубів, що були розхиталися. Хвиля мітингів і зборів, яка прокотилася (та й іще котиться) по всьому ССРСР, з осудами «агресивної Америки», з клятвами на вірність «соціалістичній вітчизні», з узяттям високих зобов'язань «виконання й перевиконання» плянів тощо, тощо, з розворушенням й розпалюванням патріотизму з одного боку та зненависті до Америки з другого, — це є безпосередній вислід заходів Кеннеді. Він не свідчить про советську силу, а навпаки. Советська «коса» задергачала. Поруч з кампанією клятьб і зобов'язань, роз-

гортуваною громоподібно, йде кампанія тиха, але грізна — кампанія «очищення запілля» від антирежимних елементів, зовсім на сталінський штиб, тільки неафішована, в густій атмосфері неодмінної в ССРСР в таких випадках «шпигноманії», «диверсантоманії», і т. п.

З американського засобу холодної, психологічної війни, большевики ударним темпом зробили гарячий засіб внутрішньої політики та громадівді для всенароднього незадоволення тяжким життям підсоветським. Це давно належить до большевицьких засобів роблення внутрішньої політики. Адже в новій програмі КПСС, до речі, є спеціальний, передбачливо зроблений уступ про те, що всі великі пляни, які партія так гарно намалювала для трудящих, — пляни повної побудови комуністичного раю... «через 20 років» — можуть бути загальмовані капіталістами, загрожені ними, атмосферою війни, потребами оборони збройною рукою «здобутків соціалізму» тощо.

З цього ж вони роблять і виправдання для застосування терору в нових широких масштабах.

Згадана реакція большевиків стверджує, що советська камарілля сидить на вулкані народного незадоволення та антибольшевицьких революційних настроїв і боїться вибуху того вулкану, який без війни, тільки перед самою її реальною перспективою, може перекинути советську тоталітарну машину зсередини.

А зрештою — все буде залежати від того, що ж робитиме західна демократія далі. Тиснутиме рішуче й неослабно своїм каменем на советську косу, аж до заломлення комуністичних косарів від внутрішнього струсу в імперії, а чи знову зліберальнічає й дасть змогу Хрущову далі стукати черевиком об стіл демократії, як об її лице.

Закривляється, здається, на останнє...

Починається нова тура розмов про «роззброєння».

Економічна хроніка з УССР

Став у ряди діючих бльок Зміївської теплової електростанції. Народного господарства значення нової ДРЕС дуже важливе. Розташована під Харковом, горуч з Шебелинським газовим промислом, вона живитиме дешевою електроенергією, виробленою від спалюваного природного газу, величезний індустріальний район Харківщини і Придніпров'я. На березі озера Лиман, недалеко від Північного Дінця, виріс енергетичний вузол з головним корпусом заввишки з 15-поверховий будинок. Невелике озеро Лиман не в змозі було б задовольнити потреби потужної електростанції. Щоб збільшити гідроресурси цього озера, споруджено греблі, насосні станції. Водне дзеркало озера зросло в 2,5 рази. Під водоюлице зайнято частину села Єгорівки. Зміївська ДРЕС озброєна найдосконалішою технікою. Управління всіма механізмами станції, регулювання процесів, подачу палива, повітря і води повністю автоматизовано. Виготовлений на Таганрозькому заводі котел — найбільший в ССРСР, а в бльоді з цим велетенським котлом працюють новітні машини потужністю 200 тисяч кіловат — турбіна, виготовлена Ленінградським металічним заводом, і турбогенератор виробництва Харківського заводу «Електроважмаш». За своїм технічним оснащенням перший бльок Зміївської ДРЕС не має собі рівних у підсоветській енергетиці. Добігають до кінця роботи по спорудженню другої черги Зміївської електростанції. На ній установлюються потужніші турбіни — в 300 тисяч кіловат, які виготовлені в Харкові.

Будівники Грушівського рудника (Марганець, Дніпропетрівської об.) здали в експлуатацію велику шахту ч. 3. Це — шоста шахта, споруджена на освоєваному Грушівсько-Басанському родовищі, де зосереджена третина всіх запасів марганцевої руди найбільшого в світі Нікополь-Марганцівського басейну. Нове гірниче підприємство оснащено модерною технікою. На проході гірничих виробок і очисному виїманні руди застосовано удосконалені гірничі комбайни, малогабаритні вантажні машини і транспортери.

На Старо-Бешівській ДРЕС (Юзівка) завершено роботу по будівництву нового енергетичного бльоку з турбогенератором потужністю 200 тисяч кіловат. Разом з турбогенератором стає до ладу і новий котел. Він вироблятиме 640 тонн пари на годину, — майже втричі більше за продуктивність кожного

котла, встановленого на діючих агрегатах. Це другий на Україні енергетичний бльок такої потужності і перший, який працюватиме на твердому паливі. Поставщикам у комплектуванні цієї споруди були 49 областей, — основного обладнання були три заводи: Харківський турбогенераторний, Таганрозький котельний і Ленінградський металічний. Щоб розмістити новий агрегат, розширили головний корпус. Вся нова частина корпусу виконана зі збірного залізобетону.

Став до ладу діючих Дніпропетрівський шинний завод. Він випускатиме шини для вантажних і легкових авт, тракторів, шляхових та інших машин, різних величиною — заввишки до 2,5 м., вагою — від 10 до 1000 кг. Основні технологічні цехи заводу зібрані в головному корпусі, під одним дахом, на площі 70 тисяч кв. м. Автоматично готуються гумові суміші, так само провадиться їхнє розвантажування. На 12 км. простяглися по корпусу лінії транспортерів. Системи штовхаючих конвейерів виконують одночасно і рюлю середніх кладових. Цех з цехом зв'язані безперервно діючим технологічним потоком. У першому числом — підготовчому — виготовляють гумові суміші і заготовляють протектори, в каландровому — просочують та огумовують корди, далі йде складальний, вулканізаційний, автокамерний та інші цехи.

На Ново-Здолбунівському цементному заводі закінчено монтаж четвертої технологічної лінії. Вона оснащена найбільшою на Україні 170-метровою обертовою піччо, потужністю до 50 тонн клінкеру на годину. Монтується також п'ята технологічна лінія.

Недавно стала до ладу гідрошахта «Червоноармійська-Д-2». Її збудовано в Олександрівському р-ні, недалеко від старих родовищ вугільного Донбасу. Від усіх діючих шахт області вона відрізняється тим, що тут усі основні роботи по видобуванню, транспортуванню і збагачуванню вугілля ведуться з допомогою води. Проектна потужність шахти — 1500 тонн вугілля на добу. Шахту здано з чотирма лавами, устаткованими гідромоніторами з дистанційним управлінням. Все вугілля від вибою до збагачувальної фабрики на поверхні йде по трубах. Потужність фабрики розрахована ще на одну шахту такої продуктивності, яка має стати до ладу наприкінці року. З її пуском тут буде великий гідрорудник, який має давати 900 тисяч тонн щороку.

Економічна хроніка з світу

Палата репрезентантів американського Конгресу схвалила кредит розміром 1700 000 000 доларів для програми освоєння космічного простору. Цього кредиту вимагав президент Кеннеді. «За» проголосували 354, «проти» — 59 осіб. Програма передбачає запуск американського космонавта на Місяць до 1970 р., як також запуски штучних супутників двох різних типів. Перший має служити вдосконалюванню запуску міжконтинентальних ракет, другий — удосконалювати метеорологічні спостереження. За попередніми підрахунками, програма запуску космонавта на Місяць до 1970 р. коштуватиме 20 млрд. доларів.

Польський сейм схвалив урядовий законопроект, згідно з яким погано обробна земля, що належить приватним особам, може бути націоналізована. Ці землі держава, на її думку, може або продати іншим особам, або передати в користування польським колгоспам і радгоспам.

У Бонні голови урядів 6-х країн загальноєвропейського ринку досягли згоди з низки питань. Зокрема вирішено створити спеціальну комісію, щоб скласти західноєвропейську конституцію,

яка повинна стати основою політичного об'єднання країн загальноєвропейського ринку. Також вирішено, метою зміцнення європейського об'єднання, — влаштувати постійні зустрічі голів урядів західноєвропейських країн, що належить до цього об'єднання. Вирішили також заснувати в Фльоренції перший загальноєвропейський університет. Учасники наради заявляють, що вони ладні прийняти до об'єднання кожну європейську країну, за умови, що вона візьме на себе ті ж зобов'язання, що й інші учасники угоди про спільний ринок.

Уряд США надав Етіопії дві довготермінові позики загальною сумою 23 350 000 доларів. Перша позика — 20 250 000 — призначена на переобладнання 22 летовищ та на будівництво нового аеропорту в Аддіс Абебі. Друга позика, розміром 3 100 000 доларів, дасть Етіопії змогу купити в США два реактивні літаки типу «Воінт». У зв'язку з недостатнім розвитком шосейної і залізничної мережі в Етіопії — авіація відіграє велику роль в пасажирському та товарному транспорті цієї країни.

Елісавета ГАРВІ

„Пісня з темряви“

(КІЛЬКА ШТРИХІВ ПРО ПРЕМ'ЄРУ ВИСТАВИ)

Читачі української преси вже напевно знають, що 19. вересня в лондонському «Criplegate Theatre» буде поставлено «Пісню з темряви», композицію з творів і життя Т. Г. Шевченка. Спершу назву «Пісня з темряви» було вибрано, власне, для цієї продукції. Але пізніше її було також схвалено для збірки перекладених англійською мовою поем Шевченка, яка вийде друком теж у вересні у видавництві «The Mitre Press». Це було зроблено з розрахунком, що спільна назва для обидвох починів взаємно поширюватиме розголос про збірку й про драматичну імпрезу. В підсумку можна сказати, що «Пісня з темряви» — це ширша форма репрезентації образу Тараса Шевченка англійській публіці.

Вистава, фактично, буде спеціальною інтерпретацією творчості Шевченка. Поєми були уважно вибрані, щоб не лише розкрити всі аспекти генія поета, а й показати шлях його життя. Кожну поему було підготовлено для сцени в спосіб, який найкраще пасує до її теми й побудови. Наприклад, «Наймичку» буде подано в формі драми, виопукуючи деклямацію й міміку; «Гамалію» — як пригодницький епізод, застосовуючи ораторію, міміку й спів; поему «Кавказ» буде виконано як хоральну драму в класичній грецькій традиції; «Чигирин» — як драматичний монолог; «Чого мені тяжко» — як оперову арію. Поему «Причинна» буде поставлено як повнокровний одноактовий балет.

Перелічені вгорі поєми є лише частиною програми. Форма самої продукції та деталі постановки й організації трьох актів вистави мусять, очевидно, залишатися таємницею аж до дня виступу, оскільки подібна презентація робиться вперше в житті і фінансовий успіх збоку англійської публіки залежить від дотримання постановником сценічних секретів. Можна лише сказати, що реалізація цього почину є цілком новою формою інтерпретації поезії на сцені.

Імпреза підготовляється театральною спілкою «Friday Productions», яка була спеціально організована для реалізації проекту «Пісня з темряви». Серед виконавців, які погодилися взяти участь у виставі без ніякої винагороди, є досить талановитих акторів, танцюристів і співаків. Також з допомогою прийшли позалаштункові працівники сцени, без яких, як усі знають, постановка спектаклю неможлива. На одностороннє прохання виконавців, які ризикували свої сили присвятити пам'яті Т. Шевченка, їхні прізвища не будуть оголошені завчасно. Все це з наміром, щоб уся увага англійської публіки скерувати виключно на ім'я поета. За винятком кількох осіб, усі учасники вистави англійці.

Щоб ще більше поширити й поглибити зображення поезії на сцені, спеціально для цієї вистави були виготовлені костюми. Від костюмів залежить дуже багато, оскільки англійська аудиторія знає про Шевченка мало, або зовсім нічого. Наприклад, титул точки «Розрита могила» розкриває українській публіці ланцюг ідей і натяків. Ми вирішили за допомогою костюмів, обстановки й світла зберегти цю атмосферу для англійської публіки. Отже, костюми й декорації мали б заповнити створення відповідного настрою для найвідчутливішого сприймання поезії. Оскільки Шевченко був художником і поетом, через що в його поезіях повно світла й кольорів, правильне освітлення й добір фарб в костюмах та декораціях вважалося нами за річ першорядної ваги. У виставі також будуть інші сценічні ефекти. У всякому разі, перед тим, як винайняти театр, ми детально перевірили апаратуру освітлення й інше технічне устаткування і щойно переконавшись у тому, що театр розпоряджає можливостями, потрібними для «Пісні з темряви», ми підписали контракт.

Кілька слів про балет «Причинна». Сподіваюся, що трансформація цієї поеми в балет зацікавить не одного українця. Для британського балетного світу новизна постановки також становитиме неабиякий об'єкт приглядання. Хоч балет «Причинна» можна вважати артистичним осягом в його власному праві, все ж не треба забувати, що він

є лише побічним продуктом «Пісні з темряви». «Причинну» було перероблено на балет завдяки її темі романтичного, трагічного кохання та атмосфері містерійних, надприродних істот. Ця тема природно впадає в традицію, на ґрунті якої постали балети «Гізеля», «Лебедине озеро», «Відблиск рожі» та інші. На нашу думку, балет «Причинна» є досконалим твором. У ньому виступатиме талановита прима-балерина, обіцюючий балетний танцюрист, як також п'ять допоміжних ролей дані молодим людям, що довше студіюють балетне мистецтво. Танок русалок танцюватимуть наймолодші учасники вистави. Вони виступатимуть за спеціальним дозволом управи Лондонського графства, бо за англійськими законами виступ дітей поруч дорослих заборонений.

Костюми для балету були скроєні за допомогою знавців українського фолк-лору та вишивок. Особливу увагу уділено ілюстраціям поем Шевченка, що їх у різні часи виконали українські малярі. Отже зроблено все, щоб зберегти українську народно-мистецьку традицію. Винятком з традиції хіба буде те, що кор-де-балет не матиме традиційних чобітків. Натомість члени танцювального ансамблю будуть взуті в червоні балетки, які в балеті символізують високе взуття. Це відступлення зроблено, щоб уможливити артистам танцювати на носках. Музику для балету зааранжовано по мотивах українських народних пісень.

«The Criplegate Theatre», в якому 19. вересня відбудеться перший виступ, ситуюваний на Голден Лейн, в СГТІ ов Лондон. Найближчою до театру підземною станцією є Aldersgate.

Це старий славетний театр, єдиний, якому дозволено оперувати в межах старовинного Лондон-Сіті. В ньому дозволено виступати лише аматорським колективам. Виступи професіоналів у межах СГТІ заборонені, що й пояснює ту обставину, що всі професійні театри сконцентрувалися або біля Вестмінстеру, або в дільниці Саутворк. Панна Річ спеціально вибрала цей театр, щоб імпреза, присвячена пам'яті Шевченка, відбулася в самому центрі Лондону.

Хоча виставу запроєктовано насамперед для англійців, Шевченківський комітет свідомий того, що в українців презентація праць Шевченка вперше в житті на англійській сцені викликала величезне зацікавлення, бо без пере-

Юрій ТАРКОВИЧ

Високе шкільництво в Америці

11. 6. в більшості університетах і вищих навчальних закладах (коледжах) США офіційно закінчився академічний рік. В численних університетах і Вузах закінчено навчання раніше. Випуск т. зв. «градуантів», як їх тут називають, відбувається всюди в США з великою парадом. На спортивних площах чи в найбільших приміщеннях даного міста і, звичайно, дуже великій участі широким кіл громадянства відбуваються вчористості. Американська преса щорічно присвячує якнайбільшу увагу цим подіям.

Взагалі, в США тепер звертають незвичайну велику увагу на те, щоб якнайбільше молодих людей закінчило вищу освіту. І чим далі, тим тяжче одержати в США кращу працю без університетської освіти.

Справа вже зайшла так далеко, що кращі фабрики приймають молодих робітників на зовсім звичайнісіньку фабричну працю тільки тоді, якщо робітник має бодай повну середню освіту. Без повної середньої освіти часто взагалі важко одержати будь-яку працю на добром підприємстві.

Для бюрової праці починають вимагати бодай два роки університетської освіти. Кращу, трохи відповідальнішу працю вже майже неможна одержати без повної, тобто чотирирічної вищої освіти. Наприклад, в багатьох штатах США вчителі перших клас народної школи, навіть дитячого садка, обов'яз-

більшення, це є факт історичного значення.

19. вересня припадає на вівторок, а для прем'єри вівторок є найкращим днем, так як він є найвигіднішим для критиків з англійських щоденників та для визначних гостей, серед яких ми вже можемо назвати лорда Дарвіна (редактор журналу «Джон ов Лондон») та Роберта Армстронга (голова Всебританського т-ва поезії). Ми знаємо, що багато українців, замешкалих у Лондоні, хочуть бути присутніми на прем'єрі. А щоб уможливити українцям з-поза Лондону побачити виставу, додатковий виступ заплановано на суботу 23. вересня.

Квитки можна набувати завчасно, звертаючись на адресу:

Shevchenko Centenary Committee
49, Linden Gardens, London W. 2.

До побачення на прем'єрі!

Елісавета ГАРВІ

Лист з США

ково мусить мати чотири роки високих студій, тобто мусить мати перший академічний титул «бакалавра».

КІЛЬКІСТЬ СТУДЕНТІВ І УНІВЕРСИТЕТІВ

Не диво, за таких умов все більше і більше молоді обох статей поступає в університети і коледжі, і все більше молодих «градуантів» з університетськими дипломами включаються в світ праці в найрізноманітніших ділянках.

В минулому академічному році навчалось 3 700 000 молоді в усіх університетах і вищих навчальних закладах США. Правда, не всі коледжі з чотирирічним часом навчання, тобто повні. Є коледжі дво-, три- і навіть однорічні. Всіх університетів і коледжів у США є 2 200, але повних, тобто чотирирічних, — 1 400. В повних коледжах навчалось дещо понад три мільйони, а решта 600-700 тисяч навчалось в неповних коледжах.

Відповідно до всезростаючої кількості студентів, кожного року зростає і кількість тих, які успішно закінчують навчання й одержують титули бакалавра.

За даними директора відділу університетів і коледжів при міністерстві вихвання у Вашингтоні, в цьому році одержать титули бакалаврів 480 000 випускників Минулого року їх було 395 000. За один рік кількість тих, які закінчили чотири роки вищої освіти, збільшилося на 85 000. Крім того, вищі від бакалавра титули — магістрів одержать 76 000 випускників. А найвищі титули — докторів одержать понад 10 000. Отже всіх випускників університетів і коледжів буде в цьому році понад 550 000.

БАКАЛАВР, МАГІСТЕР, ДОКТОР

Американські університетські титули зовсім відмінні від європейських, і наші люди дуже часто не зовсім розуміють, в чому тут справа.

На відміну від більшості європейських країн, в США існує аж три академічних титули. Перший — бакалавра студент одержує по закінченню нормального чотирирічного, тобто в дійсності повного навчання в університеті чи коледжі. Але на цьому навчання далеко ще не закінчене. Щоб одержати дальший, вищий титул — магістра, студент мусить вчитися в т. зв. «градюейт» школі, яка існує при всіх університетах і при деяких коледжах, які ми можемо порівняти до відомих нам ВУЗів.

Навчання в «градюейт» школі суворі-

(Закінчення на 6-й сторінці)

* В. ІВАНІС

Родовід Л. М. Мосендза і його останні листи

(Закінчення)

Чим далі сарказм Леоніда Марковича до всіх і вся збільшується. Щоправда, багато дечого він бере з недавнього минулого. Про історію з Власовим, наприклад. Про канадців його узагальнення також не мало підстав. Кидався покійний на всі боки й мрії свої вважав за дійсність. Як отой мій переїзд до Канади. Я йому мусів написати, що ще й не починав з переходовим табором, а він вже вважав мене майже в Канаді. На що відповідь він 7. V. 1948 написав мені таке:

«Воїстину Воскрес, Дорогий Васильо Миколаевичу! Дякую Вам за Вашого листа з 2. V. 1948. Я справді був надіявся, що Ваш імагінарний переїзд до Канади буде робитися без тих формальностей, що звичайно. Тепер бачу, що це зовсім не так. А тому з великим жалем мушу ствердити, що до Канади Вас не пустять. Причини для цього лежать не лише в інструкціях чисто англо-сакських, але і в допомозі наших уніятських «отців» і братів. З канадського боку є основою не пускати до Канади жадної людини, що не здібна до важкої фізичної праці. Навіть тоді, коли цю людину хоче мати в себе найближча родина. Англо-саксам потрібні, як і колись німцям (зрештою вони теж германці й не терплять слов'ян) здорові й міцні руки. Вас галічмени не долюблюють. Я це знаю.

... З такою метою «вибору» Канада й (Англія теж) досягає кількох добрих вислідів: 1) набирає собі здорової робочої сили, 2) може пишати демократично-гуманітарним поступованням...

Перед війною за звільнення негрів у США р. 1867 протегувалося дуже проти продажу дітей від батьків, розлучення родин. Тоді це було варварство. Тепер це гуманізм. Бо ось читаю, що дивізія «Галичина» може лишатися на праці в Англії, але 500 осіб інтелігентів старших і хворих — викидають до Німеччини.

Отож бачите, колись я писав Вам, що я знаю, що таке диктатура, але не знаю, що таке демократія. Принаймні за 3 останні роки цілком розучився знати.

Щодо темної ролі уніятських попів, то Ви, мабуть, її знаєте вже ліпше від мене. З Канади викинули Донцова... Не мусите вірити всьому, що гелічмен на галічмена каже. Сьогодні один одного обвинувачує в морді власної прабабуні (й все з доказами), а завтра піде до нього в куми. Що С-ко висвятив себе на докатора, це мені новина. Але чи осел від золотого сідла стає розумнішим? Пишіть! Що будете робити, як зостанеться в Німеччині? Найкраще б було щось видавати... Ваш щиро відданий Мосендз».

Цей лист Леоніда Марковича повний емоції. Йому, очевидно, дуже хотілося, щоб я виїхав до Канади. Коли ж він почув про необхідність виконання певних перевірок, то зразу уроїв собі, що мене не перепустять і він почав шукати всього. За перешкоди він уважав винними канадських урядників, а чи не ще більше різних категорій галічан (цілком не слушно).

З одержанням цього листа я якраз мав розпорядження установ ІРО, що мені є віза до Канади, квиток на літак

до Торонто й вимогу негайно виїхати з Ольденбургу до переходового табору в Фаленбостель. Я відтїяв трохи цей від'їзд, а кінець-кінцем мусів їхати на комісію. Остання тяглася близько трьох тижнів, але в інших це займало місяці. Весь переляк Леоніда Марковича не був слухний. Мене перевіряли навіть легше, ніж інших і лише у старенького лікаря трема руки викликала запит, — по відповіді на який одержано «о, кей!» Була якась замінка з ставленням консулом візи, але й те проминуло.

Щождо наших людей, то Леонід Маркович приписав їм цілком неслушно якісь каверзи. Я думаю, що вони й не могли робити якісь перешкоди.

Проїшовши все успішно, я написав Леонідові Марковичу, що таки мушу виїхати до Канади. І на це негайно одержав з 2. VI. 1948 поштову картку, в якій писав:

«ВШ. і Дор. Васильо Миколаевичу! Дякую за Вашого листа з 17. V. 1948. Дуже мене тішить, що пройшли всі контролі. Але я повірю все таки, коли одержу від Вас лист з Канади (от Хома невірний — В. І.).

Ви не вірите, щоб Донцову в Канаді могли зробити таку підлоту? Кажете, що то «залізняки люди». Для роблення підлоти ніхто не є залізняк. То лише для доброго діла потрібна працьовитість. А від пакости збоку «братів» ніхто з нас не може бути певний. Я дістав уже стрепто (не від К.) й одержую ін'екції: досі мав 10. Результат поки що не злий. Як буде далі — не знаю. Бо докучила мені ця канітель. Селешко є мій приятель, але його інформаціям про політичних противників не можна довіряти. Якби Ви чули, як обмальовують Селешку його противники! Це вже галічменська така звичка. Але чим голосні-

Дмитро ЧУБ

Гості з Нової Гвінеї

(ГОЗМОВА З Д-РОМ І. СІРКОМ ТА ЙОГО ДРУЖИНОЮ-ПИСЬМЕННИЦЮ)

Щоразу, коли наш лікар Іван Сірко з дружиною приїздять з Нової Гвінеї до Мелборну в чотиримісячну відпустку, яку мають через кожних два роки, я шукаю нагоди зустрітися з ними і поговорити про їхні нові враження, пригоди з чорношкірими, про їхнє життя в тій екзотичній країні.

До речі, не раз уже їхали сюди з наміром лишитися тут на постійно, придбали власний будинок, але, їх знову тягне назад до соняшної Нової Гвінеї, до вічного тепла, вічно зеленої краси, до улюблених чорношкірних.

Тож і тепер, користуючись запрошенням, я відвідав незвичайних гостей з іншого континенту.

Сидимо в затишній кімнаті. Я слухаю цікаві розповіді то д-ра Сірка, то його дружини. Тому що надворі вже останній місяць осені, та ще до того саме мрячить дощ, в хатах робиться холодно. Тим то пані Сірко розпалала в каміні вогонь, і по хаті йде приємне тепло.

— І що ж це ви знову надумали тікати назад? — питаю я шановної пані, коли вона готувала стіл, щоб подати каву.

— Ну, як же тут жити? — відповідає вона питанням на питання, — коли тут у вас така холодока? Там тепло, цілий рік купаємося в морі і в соняшному промінні, і нам тяжко звикнути до цього холоду.

До речі, дружина д-ра Сірка чешка і вона говорить українські слова хоч уже досить вправно, але з деяким притиском.

— Та тут же все таки безпечніше, — кажу я напівжартома, — а там вас колись чорні ще заріжуть... у горах, ще й засмажать... .

— Та де, — відповідає вже д-р Сірко, — за дванадцять років нашої праці в Новій Гвінеї не було випадку, щоб хто з чорних украв у нас гроші, годинник чи перстень. Ми йдемо на прогулянку на кілька годин, але все ціле.

— А хіба ви не замкаєте? — питаю.

— Та двері наших хат навіть і замків не мають, — каже лікар.

— А чорні бувають у вашій квартирі?

— Та щодня. Там прибирає постійно, інші приходять часто з лікарні в рижних справах, коли нас нема в хаті. А спробуйте ви лишити свою хату в Мелборні?... — сміється лікар і продовжує:

— Я колись лишив на острові Манам свою дружину на три тижні, а там живе п'ять тисяч чорних колишніх людодів і нічого не трапилось...

Я, правда, не раз чув від п. д-ра Сірка і його дружини дуже прихильні відгуки про тих простих чорних людей. Про них він завжди висловлювався з найбільшими симпатіями.

— Ці люди дуже добрі, бо дурні, а дурні тому, що дуже добрі, — пригадую з минулого цей оригінальний вислів доктора.

Безперечно, що добре й людяне ставлення наших замляків до чорношкірої людини викликало і зрозуміле прихильне ставлення з боку самих чорних. Проте, я пам'ятаю, що лише так недавно, минулого року, шестеро чорних з племені куку-куку, забили за якийсь злочин свого ж чорного, засмажили й любісінько з'їли, а на суді поводитися так, ніби з'їли курку. Але це було десь далі, в горах, де живуть найдикіші племена.

— Ну, зрештою, чорний може вкрати трохи цукру чи чогось з їжі, — робить малу поступку пані Сірко, — але то дуже рідко і це вони не вважають за крадіжку.

І пані починає розповідати різні дрібні випадки, що траплялися давніше. Вона говорить, що коли чорний щось хоче вкрати, то він бере ту річ і переховує її у тій же хаті або міняє місце, і візьме аж тоді, коли бачить, що ніхто цієї річчю не цікавиться.

— Одному чорному, — розповідає пані далі, — раз сподобалася червона хустка. Він її спершу пересунув на два метри до дверей. На другий день лежала за дверима, потім опинилася в альтанці, а тоді вже зникла. А коли його запитаси, то коли це він украв, то він не гляне у вічі, а коли бреше, то не стоїть на місці, а крутить ногами, щось мацає руками, і слідчий відразу по цьому пізнає винного.

— Якось мій чоловік поїхав саме на інспекцію в інше село, — починає розповідати пані більшу свою пригоду, коли доктор допив каву й запалив цигарку, сидючи на м'якому кріслі. — Коли вже смергло, я пішла купатися до моря, яке було за п'ятдесят метрів від нашої хати. Повернувшись назад, я зайшла до хати, щоб узутти нові черевички й піти на приватну вечірку, де могла пробути до 11-12 годин.

— Наш чорний слуга, Таві, засвітив лампу, бо електрики там не було, і поставив у куті, щоб як я вернусь, то було видно. Ще як я йшла купатися, я йому сказала, щоб до хати вже не заходив. Узувши черевички, я вийшла. Але на вечірці у мене розболілась нога, яку я

врізала мушлею під час купання. Вечірка мені не сподобалась, і я об одинадцятій годині повернулась уже додому. «— Найперше промію рану, — думала я, — і помажу йодом».

— Та зайшовши до хати, я інстинктивно відчула, що в хаті хтось є. Я взяла ліхтар і ходжу по кімнатах яких було п'ять та ще сіни й веранда. Щоб набратися сміливості, я ходжу і співаю. Оглянула всі кімнати, але нікого не знайшла. Потім узляла гарячої води, сіла й парю собі ногу, а також думаю, що потім візьму та сплячу на папері, що саме і де посаджу на городі. Перебрало мною за кілька метрів по боках дверей висіли порт'єри. Дивлячись на них і кажу собі: «— І ці порт'єри треба попрати».

— І в цей момент бачу під порт'єрою на підлозі чорні ноги, ледь освітлені ліх-

тарем, а на одній із них смужка плястиру.

— Мов електричний струм пробіг по моему тілу! Я хотіла в ту хвилину крикнути, але зрозуміла, що тут ніхто не почує, бо хат поблизу немає. Отже треба якось рятуватись. А в свідомості промайнуло, що я десь бачила той плястир на чорній нозі. Тож спершу я подумала лезом бритви розрізати на вікні сітку від комарів і вискочити. Але як оминуть ці чорні ноги, щоб вийти до другої хати, де є сітка на вікні? Бо я певна, що ті ноги стежать за кожним моїм рухом, бо крізь порт'єру, певно, все видно. І я вирішую пройти через інші двері до другої кімнати, а тоді через вікно...

Вийнявши ноги з води, я підвелась і, мов балерина, навшпильках почала рухатися до тієї кімнати, але підлога

Василь ОНУФРІЄНКО

СИМОН ПЕТЛЮРА

(Продовження)

16.
Чорний сніг і рілля... І дороги — розгортана глина.
Бур'яни, сірі хати, криниць мовчазна глибина.
Полустанків змертвілих мовчанка сумна, —
Замовкає, змовка після бурі й громів Україна.
Переходять загопи, уламки дивізій розбитих,
Від села до села, від лісів до знайомих лісів...
Гостра відступу біль. Втома — в тиші людських голосів,
В перестрілках останніх, в колесах, у кінських копитах,
Нестає уже сили, а орди червоні — як тіні,
У очах в них — ненависть і голод, жадоба і лють.
Скоро-скоро всю землю уже українську заллють,
Й запанує Росія ізнов, як колись, в Україні.
І нема допомоги нізвідки. Приплюсненим оком
Поглядає на землю і другий, і третій сусід.
І Петлюра із боєм в туманний вдимляється схід,
Де наїзник пливе своїм сірим нестримним потоком.
Що це? Орлика доля, що виїждов у мандри із дому
Після бою нерівного з ворогом тям, що й тепер?

Може, доля Мазепи, що тихою смертю помер
На потіху і радість цареві московському злому?
— 0 —
Ні, це бій не останній! Народу не можна убити,
Будуть мрії його у неволі новітній цвісти.
То нічого, що кров'ю потоптане поле залите,
Що попалені хати, що знищені боєм мости.
Ще нікому свобода сама не летіла у руки,
Наче птиця казкова із вічно зелених гаїв.
Вже за неї ваїрали, найтяжчі приймаючи муки,
Наші предки далекі у скреготі й гromі боїв.
Воля кропить крав'ю чужою і кров'ю своєю,
І не сохне та кров, а у жилах тече, мов жива.
Чи вона не вела нас тепер усією землею,
Чи вона не кричала старих заповітів слова?
Ні, це бій не останній! Ще кулями віри не вбито,
Молодих ще героїв народить земля для борні!
Це — весна боротьби, а ще спереду — сонячне літо,
А ще спереду дні, України майбутнього дні.
(Закінчення в наступному числі)

ше пес гавкає, тим менше йому можна віри йняти!... Читайте, прошу, Бічер-Стів. Там в її «хатинці дядька Тома» знайдете всю нашу цілу фіру рабів, що вже не мають свого пралісу й віддані до руж работорговцям. Лише що мурини мали оборонців. Ми їх немаємо... Стиску руку. Ваш Мосендз».

З цієї листівки приємно було довідатися, що Леонід Маркович уже мав стрептомицину, яка бодай морально піднесе. Далі ж він намагався довести, що не можна вірити галичанам... Але це було таке гостре, що суперечка тільки ще збільше хвилювання. Отже вирішив заспокоїти поштовою карткою з Канади.

Цю поштову картку вислав, як тільки приземлився в Торонто.

Уже 17. VI. 1948 він мені до Канади написав коротенько.

»Дорогий Василю Миколаєвичу! Я щиро зрадів, одержавши Вашу листівку, що Ви «вже»... Це велике диво у «демократів». Та ж рубати ліс Ви не вмiєте!.. В кожному разі, тут все пішло як слід, і я можу Вам побажати здоров'я на новому материкі.

Я одержав з Америки 80 гр. стрептомицини (стрептомицину-сульфат) і вже маю 22 грами в собі ін'єкціями по 1/2 грама. Зараз же кашель зменшився, апетит придбався, але каверна поки стоїть. Отож на осінь буде операція: 4 ребра геть. Це добре, бо інакше, виріжуть і 12-13. Чи витримаю лише.

Моя стара вже абсолюент, дороблює іспити, молода росте й об'їдається черешнями. Чекає на мене. Але дружина певно переконана вибратися з ЧСР, бо там не життя буде.

Венеш скінчив як і слід йому було. Підленькими хитроцями можна ціле життя прожити й підло скінчили. Ко-

лись у р. 1933 у Києві хвалив Сталіна за щастя України. Хай тепер сам скоштує того щастя. А Карпатська Україна йому теж боком вилізати. Бажаю Вам багато здоров'я. Ваш відданий Мосендз. P. S. Привіт пані Куб...»

Цей лист був заспокоюючий, бо Леонід Маркович мав до видужання власне все: Приписану порцію стрептомицини й забезпечену операцію. Листування з родиною було трохи небезпечне, але через здоров'я спляти не було можливості, бо морально це його підсилювало. І в такому стані він стежить за життям та склав свою реляцію на адресу президента Чехо-Словацьчини Е. Бенеша.

Зважаючи на те, що Леонід Маркович з нетерпінням чекав більших відомостей від мене, я вже в червні йому написав довшого листа. Звичайно, я міг лише дещо порушити і долучив своє інтерв'ю з «Івнинг Телеграм», бо він би про це довідався й огричався б, що я йому не прислав. Відповідь, яку він написав 2. VII. 1948 я дістав ще в липні місяці. Вона була довша й спокійніша, а саме така:

»ВШ. і Дорогий Василю Миколаєвичу! Вашого листа від 22. VI. одержав я 25. VI. Дякую. Гратулюю Вам до Вашого прибуття в Канаду. З фотографії видно (фотографія при інтерв'ю в «Івнинг Телеграм» — В. І.), що Ви виглядаєте добре. Рівно ж і Фесенко дуже добре. Згідно зі статистикою найдовше живуть попи, паламарі й інші репрезентанти духовних професій. Часом це от як, наприклад, у випадку О., може бути національним нещастям.

Стрептомицину я одержав од організації 4-х св. Щира й моя подяка. Бо хоч вона мені й не помогла на всі 100%, бо каверна не закривається, але вона

мені уможливила операцію, яка відбується десь за 2 тижні. Торакопластика. Після доброї консультації добрих лікарів я рішився на неї. Жінка також радить, бо іншого засобу закрити каверну немає. Отож. Якби зі мною сталося так, що операція вдасться, а я помру, то прошу не забути ласкавим словом, і допомогою вивратися з ЧСР моїй дружині й донці. Адреса: ... Дружина складає останні іспити, здорова й повна віри, надії та охоти покинути ЧСР.

Репортаж про Вас я прочитав. Він все таки добрий. Читаючи англо-саксонську пресу, я переконався, що вона, на наш смак, має дещо дитинячий підхід до справ. Оті їхні всі великі мужі, є рекламісти власної персони і рахують це чимось нормальним, як той хлопчак, що захоплюється новими штанцями. Під той стиль підробляються й наші землячки з обох «боків Збруча», всі ті духові погребники.

Щодо «Від Карпат до Кавказу» (пропонована мною тема, — В. І.), то з огляду на мою операцію не можу нічого сказати, бо не зможу довго, якщо не назавжди, писати й лаятися. Тому доведеться почекаати. Бож, зрештою, виданництво не дасть Вам жадних гарантій, не прочитавши праці. А тут вимоги до таких праць дуже високі, бо мають матеріали вже післявоєнні. Тому гадаю почекаати, збирати матеріали. Може англійці на цім розуміються також.

Читав я історію України проф. Мєнінга, з-за якої стільки бучі було. Слабенька річ, як на професора. Якійсь галичмені йому диктував, а він безкритично писав.

По Австрії й Німеччині їздить Бучко. Сумна фігура. Ватикан, здається,

постановив тепер реалізувати свої цілі, забуваючи, що така агітація його муфтиків викличе серед нас лише найбільшу реакцію. Його промови є лише образом православних. От хто б заслужував орден... Здається, що не краще там і в Вас, у Канаді.

Вітайте пана Фесенка. Як кожен Павел, він трохи гусид і його журнал уже цілком не український. Але що робити... Привіт і пані Венгер. Мабуть її переклад на німецьку знайшов би місце й тут, у Швайцарії. Такого роду речі, особливо коли вони ще й протигерманські, тут «у моді». Звичайно, що по-англійському б було краще.

А тепер, дорогий Василю Миколаєвичу! Бажаю Вам ще багато, багато праці років. Хай Господь тримає Вас у своїй опіці. Ваш щиро відданий Мосендз».

У цьому листі Леонід Маркович продовжує цікавитися з властивим йому гумором далі різними справами. Готуючись до операції, він турбується про родину, думаючи, що її можна буде везти з ЧСР у вільний світ. Звичайно, це була марна надія, коли вона була взята на список ворогів народу (бож її двічі відвідали енкаведисти).

Згадує він ще про давнішу мою думку про написання розвідки про стан українського господарства від Карпат до Кавказу. Це було важне для самих українців, а не чужинських фінансистів, яким розділені частини України були більше до смаку.

Дивно, з якою гостротою він стежив за подорожуванням Спископа Бучка й як він оцінює цю діяльність. Напевно рідкі одиниці з українських патріотів цій справі приділяли стільки уваги. Або як влучно він окреслив пастора М. Фесенка з його журналом «Сван-

зарипіла під мокрими ногами. Я зупинилась. В хаті було майже темно, тільки той ліхтар, що стояв на дверях, трохи освітлював ту кімнату, де непорушно стояли ті чорні ноги. Від моря долітав шум морських приборів.

Раптом я чую, що в тій стороні, де стоять ноги, щось зашелестіло, мов щось сиплеться, а слідом за тим щось хрипнуло на підлогу. Я крикнула з переляку, і в той же момент із-за портьєри висунулась чорна голова власника тих ніг. Це був наш слуга Таві. Його страшні перелякані очі з острахом дивились на мене, а біля його ніг лежала розбита цукорниця.

— Опанувавши трохи себе і щоб не показати свого переляку, я крикнула: — Що ти тут робиш?

— Пані, — промовив він т-емтячим голосом із слізьми на очах, — я маю невеликий гурт гостей і мені забракло цукру, то я знав, що вас саме немає дома, то я й хотів собі трішки вкрасти, але ви якраз прийшли...

— Але я ж тобі заборонила заходити без мене. Чому ти не сказав мені раніше, я б тобі дала цукру? — сказала я грізним голосом, але він уже нічого не відповідав. Мовчки позамітав розсипаний цукор і прибрвав череп'я від розбитої цукорниці. Тоді я насипала йому горня цукру, і він пішов, а я вслід сказала, щоб більше так не робив.

— Після того цей Таві був таким вірним і слухняним, що коли я сама лишалася дома, то він сидів біля хати і цілими ночами вартував, хоч я йому цього й не казала.

І пані Сірко закінчила свою розповідь знову похвалами на адресу чорних.

— Це мені трапилося на острові Манам, де не було жодного білого, — дала вона. — Там я збрала матеріял на роман «Голос крові».

Я відразу згадав цей цікавий роман, до якого я недавно написав передмову і який вже скоро побачить світ. Це, дійсно, буде оригінальна новинка в нашій літературі. Як наш славний Миклуха Маклай перший відкрив перед світом більш зовнішнє життя папуасів у своєму щоденнику «Серед джунглів Нової Гвінеї» та в численних наукових працях, так наша письменниця, чешка з походження, але одружена з нашим земляком д-ром І. Сірком, перша відкрила для нас у своєму українському романі душу цієї чорношкірої людини, що й досі живе ще часто своїм первісним напівдиким життям, але має у своїх звичаях, у своїй вдачі багато цікавого й цінного.

Працюючи поруч свого чоловіка, пані Сірко побувала вже на праці в багатьох місцях, на різних островах, часто за одну-дві тисячі миль від Нової Гвінеї, збрала багато матеріялу і на-

писала вже десятки оповідань. В 1957 році у В-ві «Ластівка» вийшла її перша збірка оповідань та легенд з життя чорношкірих під назвою «Літаючі самоцвіти», а тепер уже в друці в цьому ж В-ві її роман «Голос крові», що має 272 сторінки.

ЛІКАР І. СІРКО РОЗПОВІДАЄ

Коли пані закінчила свою розповідь, я почав розпитувати у д-ра Сірка про його працю в лікарні тощо. І наш шановний лікар, що має вже величезний досвід, бо керував лікарнею, де було понад 500 хворих, а також відділом, де було понад сотню хворих на проказу (лепру), починає розповідати про хворих, даючи яскраві порівняння між білими і чорними.

— Коли біла жінка родить дитину, — розповідає доктор, — то сама не знає, щоб вона хотіла. Вона не знаходить собі місця, просить якоїсь медицини, застриків, щоб нічого не боліло. А як родиться й дитина, то сама новонароджена ніби напівжива: в'яла, немічна, що доводиться дати їй невеличкого ляпаса, щоб трохи пожвавилася, або побризкати водою.

— А як народиться чорна дитина, та ще в молодій жінки, — а я вже приймаю не менше 1000 породів, — зауважує оповідач, — то не миме і чверть хвилини, як дитина вже махає руками й ногами, вся ходором ходить, хапає мене за руку. Вона повна життя й енергії, а її мати за два дні готова вже йти додому, проситься, щоб її пустили, в той час як біла, як закон, мусить бути 6-10 днів.

— Мій чоловік, — додає пані Сірко, — завжди сміється, коли бачить цих жвавих новонароджених чорних дітей.

— Іноді при родах, — продовжує лікар, — доводиться чорній допомагати щипцями витягати дитину, часом це триває півгодини чи й більше, але чорна жінка не писне, хоч знаю, який то страшний біль для неї. Більше того, всякі розриви у чорних оперуються без наркозу.

— Але як біла родить і я допомагаю щипцями, то вона кричить, хоч їй дається наркоз, і робить цілий театр.

А пані Сірко додає, сміючись: — Він іноді, прийшовши з таких тяжких родів у білої жінки, стомлений і розізнаний, каже, що легше піти на Сибір, як приймати такі роди.

Далі д-р Сірко зазначає, що коли приходить біла людина, то розповідає цілу годину про свої хвороби; в неї все

болить. А чорний лясне себе по голові чи по тому місці, що болить, скаже коротко і це все. Чорному даси якийсь ліків, і він задоволений іде геть.

Дуже цікаве й те, що чорні дуже часто, просто по породах, у лікарні, просять дати їхній дитині якийсь ім'я. І доктор розповідає, що серед чорних уже десятки є Іванів, Галинок, Оксан, Дарок, Тарасів та інших наших імен, якими він «охрестив» дітей чорношкірих.

— А потім, через якийсь час, — сміється оповідач, — приходять колишні породіллі з своїм чоловіком і каже: «Ваша Оксана трохи хворіла» і просять поради чи відвідати. Приносять мені бананів чи груш у подяку, а я даю їм фунта на гостинець для Оксани чи на мило. А фунт для чорного — це великі гроші...

— Чорні ставляться до нас із пошаною і часто приходять просто до хати, а не в лікарню, — зазначає д-р Сірко. Дуже часто чорні адміністратори лікарні пишуть мені: «Передають вам вітання батьки та Іван, якого ви так назвали при родах».

— Зрідка бувають і такі випадки, — розповідає лікар, — що приходять з гір дикий чоловік. Він хворий. Його запитується, звідки він, як його ім'я, але хворий мовчить. Він боїться сказати своє ім'я, щоб не відбулися які чари.

— Я вже кричу, — каже лікар, — ну, кажи нарешті, як тебе звать, ну?! І хорий відповідає, що його ім'я — Ну. І не добившись дійсного імені, я змушений записати, що його ім'я — Ну.

— Ягось, — починає д-р Сірко, — коли був вільний час, мій чорний санітар питає мене:

— А скільки українців на світі?

— 52 мільйона, — кажу я, умисне перебільшуючи трохи.

— А скільки американців?

— 168 мільйонів.

— А німців?.. А японців? — і я відповідаю йому.

— А скільки нас, чорних на Новій Гвінеї? — знову цікавиться санітар.

— Аж три мільйони, — кажу я, трохи теж перебільшуючи.

— Аж три мільйони? — здивовано ніби перепитує чорний. — А що то таке мільйони? — знову питає.

— О, це значить багато-багато.

А на другий день приходить мій санітар і каже:

— Ану, чи я не забув скільки українців.

Вільна українська демократична преса — могутній засіб боротьби за права й кращу долю нашого народу. Для цього її треба всіляко підтримувати!

гельська правда». Але в прощанні бідолаха не витримав і зійшов трохи на мінорну ноту.

Зараз же по отриманні цього листа я відповів, торкаючись головної можливості для лікарів з Європи за океаном. Я не хотів розчарувати в перспективі для його дружини, яка мала диплом з-підсовєт'я, які ще нижче ціняться на американському континенті. Тому я писав загально за лікарів з Європи, бо був певний, що він сам легко зорієнтується.

На цей лист відповідь прийшла запізнена й остання, яку покійний написав 18. IX. 1948 р., в якій подав такі інформації:

»ВІІІ. і Дорогий Василю Миколаєвичу! Дякую Вам за Вашого останнього листа (дати одержання забув написати, — В. І.), на якого я забарився відповіді, бо незабаром попав під першу таракооперацію. Вирізали мені місяць тому 5 ребер, разом 53 см. і стиснули трохи каверну. Я страив більше 5 кілограмів і тому мушу набратися сил до другої операції, що буде вже переді мною (1-ша ззаду) й трохи легша. Думав, що не витримаю і вже поробив зарядження щодо смерті та похорон. Але Бог милостивий мене ще потребує, мабуть, на світі, й я вилізався. Тепер їм, сплю й збираю розгублені дека. Тяжка ця операція.

Що в Канаді потребують лікарів, а тих, що появляються, вживають для миття підлоги — мені відомо було раніше. Ваші інформації лише підтвердили те.

Дружину чекаю я взимку, а з огляду на те, що вона й я чехословацькі горожани — їй буде легка дорога до США, які для чеських емігрантів мають спеціальну квоту. В США дружи-

на матиме можливість працювати зразу за фахом на провінції.

Пише мені С-ко, що поїде теж до Канади. Я дуже радий за нього. Щоб уже раз до позитивної праці звязався, бо те розмножування «галічменського» політиканства тепер лише шкодить. А тут ім, галічменам, ще... «возжа під хвіст попала» і наче здуріли від «телячого захоплення», що «папа поможе нам Україну збудувати», як пише мені С-ко. З глузду зійшли дурні «турки» і лише про це тепер, і впроть. І таке з того виглядає ґрунтовне незнання української природи, що аж жах робиться... Може такі краще б їм мати свою галицьку державу? Вони значно більші малпи, ніж східняки. Але, що зі східняцькою масою робити? Всі рвуться за Галичину, а забувають, що нам Кубань в 100 разів важніша...

Десь у Вінніпезі займається самореклямою й поетичним «рукоделієм»... Господи помилуй. Жах! Отаке, щоб сталося з людиною!..

Адреса моєї дружини: ...Але напишете їй лише у випадку моєї смерті. Бо інакше там уже небезпечно доставити листи та ще з-за океану.

Безпалка вислали й засудили на катури. Ну, бувайте здорові! Хай Вас Бог милує! Згадайте мене в своїх молитвах! Ваш щиро відданий Мосендз.

Цей лист, написаний після дуже тяжкої операції з вирізанням 5 ребер. Не зважаючи на такий стан, Леонід Маркович далі заторкує самі різні прояви життя, крім клопотів за здоров'я й улаштування родини в Америці. Третій раз подає адресу дружини з попередженням, що листування з нею може їй пошкодити.

Іронізує над С-ком — «розмножує галичанське політиканство»... Згадав

й старого «діяча» у Вінніпезі, яким лише пару здорових людей ще цікавилися. Головне, що він читав ще про його діяльність.

На цього листа я відповів, але чи Леонід Маркович дістав мій лист — не відомо. Через яких 12 день, 13. жовтня 1948, Леонід Маркович упокоївся. Похорон відправив протестантський пастор, бо за життя Леонід Маркович заповів, щоб його не хоронив москаль, хоч і православний, а православних духовних українців там тоді не було. Це був сумний похорон, участь в якому взяли лише двоє українців.

Як тільки долетіла вістка до Торонто про смерть, я зайшов перший раз до собору св. Володимира і попросив прот. Петра Самця відправити панакхиду, за небіжчика, який не раз про це просив. Було це по вечірні при невеликій кількості народу. Трохи згодом я запропонував голові УНО Нестеровському зробити доповідь про Леоніда Марковича, вважаючи, що хоча він став «інцем», але довше перебув поміж націоналістичними групами. Голова погодився і домовилися про якийсь вечір на таку доповідь. В призначений час я прийшов до домівки (ріг вулиць Каледж і Ша), а нікого не застав. Заля була порожня. Розшукав голову, який попередив вибачення, що ніхто не з'явився. Націоналісти А. Мельника збожжотували і мертвого Мосендза, бо він якийсь час належав до націоналістів С. Бандери. Сумно було констатувати аж таке. Не довелося почути, щоб і націоналісти С. Бандери подбали про вшанування цієї небуденної в їхньому гурті постаті. Тоді я почав нащупувати «неутральний» український ґрунт, і домовився з небіжчиком Маріаном Кукеке-

— Ну, кажи, скільки?

— 52 мільйони, — відповідає він. Потім каже скільки інших націоналістичних і майже не поміляється.

Іноді якийсь чорний приносить трохи свіжої риби і пропонує купити.

— Скільки хочеш? — питаю.

Він думає, думає, потім каже:

— Один фунт, — хоч сам добре не знає, що означає той фунт, а, справді, риба та коштує всього два шилінги.

— Та, що ти, це дорого, досить два шилінги.

І чорний відразу згоджується, хоч це вдвітьє менше, як фунт.

— о —

Коли я вже, дякуючи і прощаючись, збираюся йти додому, бо вже біля десятої години вечора, привітні господарі просять мене приходити до них іншим разом, обіцяючи розповідати ще багато цікавого про Нову Гвінею.

За 12 років своєї праці д-р Сірко з своєю дружиною побував уже і на Мікронезійських островах, на відомому острові Манус, був у найглухіших місцевостях Нової Гвінеї, де люди ходять навіть без ляп-ляпів (клаттів матерії спереду), а в декого тільки плескувата мушля трохи прикриває грішне тіло.

Ім доводилося бачити стару людину з витатуванним в тілі тризубом, формі якого запозичили від Миклухи Маклая. Ця людина сама не бачила Миклухи Маклая, але його батько чи приятель, що вже помер, сам бачив Миклуху Маклая і тризуб, що висів у його хаті.

За роки своєї праці на Новій Гвінеї та на островах д-р Сірко з дружиною здобули велику популярність і прихильність серед чорношкірих людей.

Чотири роки тому, коли наші земляки вирушали у чергову відпустку до Мелборну, а разом і залишали назавжди місце праці, бо щоразу після відпустки їх спрямовують на два роки на нове місце, то випроваджати свого приятеля зійшлося більше тисячі тубільців і влаштували справжній синг-синг (цілунічну гулянку з танцями). Його просили чорні лишатися й надалі в їхньому селищі, але це не від нього залежало. Тоді доктор купив двох кабанів, щоб цей синг-синг був таким, як його влаштовують чорні під час своїх свят.

Мало хто серед білих людей, зокрема серед лікарів, може похвалитися такою любов'ю з боку чорних. А це великий позитив для наших земляків, що зуміли не тільки лікувати, виконуючи обов'язки, пов'язані з державною посадою, а й своїм ставленням і прикладом здобули тисячі прихильних сердець, таких, здавалося нам, чужих і далеких чорношкірих людей, що в минулому мали від білої людини більше кривди, як добра. Дм. ЧУБ

вічом і зробив таку доповідь в «Народньому Домі».

З наведених 24-х листів і поштових карток можемо констатувати, що Л. Мосендз був щирим український патріот, що не вкладався в рамки супер-націоналістів. Він фактично приятелює з усіма здорово думуючими українцями: отими професорами, що його вчили. Критикуючи радикалів чи соціалістів, Леонід Маркович з пошаною ставився до таких різних політичних напрямків професорів, як: О. В. Вілінський, Б. Ю. Іванюцький, С. М. Голіцинський, І. П. Мазепа, Д. В. Антонович, Д. І. Дорошенко, академіків І. Горбачевського, С. Смал-Стоцького й багато інших. Навіть при певній застереженості до жидів він уже з санаторії по-приятельськи писав до проф. Д. Райхінштейна. В повсякденному житті Леонід Маркович ніяк не підходив до пуританина-націоналіста. Отже в якійсь партії чи групі утримати Леоніда Марковича було неможливо.

З найбільшою й особливою нехиттю він ставився до москалів. І це в нього складалося з глибшого передумання. Леонід Маркович засвоїв тезу з молоді, що найбільшим, найгорстокішим і найбезогляднішим ворогом України є москалі, хоча вони й не вивозять українського чорнозему.

Слід підкреслити, що прямолінійність і гострість вислову Л. Мосендза була також його сталою прикметою. Таким він був студентом, асистентом, учителем, керівником лабораторії, однаковим залишився на останній скитальщині і в санаторії. Коли хтось зражав Леоніда Марковича в принципі справі, він реагував гостро, поривав відносини і не відновляв їх. Від любові до ненависти

Юл. МОВЧАН

З В І Д У С І Л Ї

ПРОФ. Б. АНДРІЄВСЬКИЙ
ТЯЖКО ЗАХВОРИВ

Добре знаний ще в Німеччині з своєї активної української громадсько-наукової діяльності, проф. Борис Андрієвський, який тепер з своєю родиною перебуває в м. Клівленд, штат Огайо, останнім часом тяжко захворів на серце. З цієї причини він пробув кілька тижнів у шпиталі. І хоч тепер його стан настільки поправився, що його звільнено з шпиталю і він тепер перебуває дома, проте, мабуть, ще мусить потривати довгий час, аж поки він знову зможе активно продовжувати громадську і професійну працю.

Проф. Б. Андрієвський добре знаний серед української еміграції тим, що він, як тільки опинився поза московсько-большевицькою окупацією, успішно вміє поєднувати свою велику науково-професійну працю з діяльністю видатного українського громадсько-політичного діяча на фронті визволення України з-під російської окупації.

Будучи добре відомим як хірург ще на рідних землях та в ІРовських шпиталях в Німеччині, проф. Андрієвський, переселившись до США спочатку до Мінеаполісу, а пізніше до Клівленду, успішно ще раз здав приписані медичні іспити (бо кожен лікар, який прибуває до США з іншої країни, аби дістати право приватної практики, повинен скласти лікарські іспити) і від певного часу відкрив свій лікарський кабінет в цьому найбільшому місті (і одночасно найбільшому центрі української еміграції) в штаті Огайо. Але з причини ослабленого здоров'я два останні роки він уже не робить операцій.

Сподіваємося, що такий стан не буде довго тривати і швидко бажаємо проф. Андрієвському швидкого видужання і далішого продовження своєї плідної громадсько-політичної та професійної діяльності.

АМЕРИКАНЦІ СТАЮТЬ НАРОДОМ
ГІГАНТІВ

Антропологічні дослідження показують, що американці (мешканці США) з кожним роком то все більше стають нацією гігантів, тобто, найвищими людьми в світі. Так, молоді люди США у віці 20-35 рр. тепер є середньо на 5 см. вищі і на два з половиною кілограмів важчі, ніж їхні попередники 1900 року. Середня висота сучасного американського чоловіка тепер є 182,5 сантиметрів (5 стій та 10 цалів), тобто, дорівнює середній висоті чоловіків африканського племені нилотиків, які вважаються найвищими людьми в світі.

Також і американські жінки не від-

стають від чоловіків. Тепер середня американська жінка має висоту 163 см. (5 стій та 5 цалів) і тому дуже мало «модерних» американок могли б носити одяг їхніх бабусь (і, може, саме з цієї причини майже всі сучасні американки, уподобуючись чоловікам, ходять не в спідницях, а в штаних, підстригають «по-чоловічому» коси, і т. д.).

Антропологія вважають, що у зв'язку з великими здобутками в медицині та покращенням санітарно-побутового і матеріального стану населення, середній зріст та вага американців і далі будуть зростати.

Спостереження виявили ще одну цікаву річ: особи, які виїжджали до США, так само стають «довшими» і важчими від своїх земляків, залишених на батьківщині. Як повідомила газета «Клівленд Пресс» за 13. березня ц. р., мексиканські чоловіки, які виїхали до США ще перед тим, як досягли 27 років і перебували тут (в США) щонайменше два роки, середньо є вищими від своїх однорічників, які залишилися в Мексиці.

ЧОМУ РОЗБРОЄННЯ
«НЕМОЖЛИВЕ»?

На це питання пробує дати відповідь «популярний» американський журнал «Лайф» в числі за 2. червня ц. р.

Як пише «Лайф», воєнний бюджет США тепер вносить 42 мільярди доларів річно. З цієї суми 21 мільярд іде на закупки потрібних для війська речей, контракти на вибір і доставку яких дістають великі корпорації та компанії або їхні контрактори. Вони, корпорації та компанії, доставляють військові все потрібне по собівартості і дістають за це наперед умовлену винагороду.

Військове міністерство виплачує щорічно за службу у війську чи за працю для війська цивільних людей 11 мільярдів доларів. Усіх цих людей нараховується близько 3,5 мільйона, в тому числі 990 000 цивільних службовців. В додатку до цього, залежними посередньо чи безпосередньо від війська і його бюджету є ще від 6,5 до 7,5 мільйонів людей у США, що в загальній сумі складає близько 10% усієї робочої сили цієї країни.

Проаналізувавши ці цифри, стане ясним, що повне розброєння світу, в тому числі, очевидно, США, означало б кризу для 10% американської робочої сили. Іншими словами, американський воєнний бюджет дає тепер матеріальну забезпечення для щонайменше 10% робочої сили США, і тому цілковите розброєння, тобто, закриття заводів для воєнної продукції, забрало б для

„Пес має право гавкати“

(З АНГЛІЙСЬКИХ ДИВОГЛЯДІВ)

Приїхавши до Британії, ми були здивовані, що тут собаки не гавкають, заховують таку ж байдужість і флегматичність, як і їхні господарі, — до всього, що діється навколо їх. Одні пояснювали це великою любов'ю англійців до домашніх тварин; інші заздрили доброму і сигому песьому життю. Дехто твердить, що це психологічний вплив господарів цієї дивної країни. Непоправні ж скептики переконані, що мряка, тумани і дощова погода відібрали гумор до «брехання» навіть у псів.

Українська приказка — «Собаки брешуть — значить їдемо» — немає тут жадного виправдання. Тут усі їздять, а пси не гавкають. У всіх цих твердженнях є трохи правди. Але мені здається, що основна причина цього дивного явища полягає в тому, що псів ніхто не дратує і через те вони мовчать. Але з різних узагальнень є винятки.

Недавно суд у Гуддерсфілді розібрав позов містера Джонсона проти своїх сусідів, — трьох старших пань, що тримали пса «Дани», який мав веселу вда-

чу і своєю лайливістю порушував спокій колишньому поліцаєві і його дружині. Пан Джонсон спочатку вживав своїх власних методів, щоб змусити пса замовчати. Кричав на нього: «Замкни пельку», «Зникни з моїх очей у хату», тупав ногами, гупав покришкою до дустбіну, тарабанив відром — нічого не допомагало. «Дани» ще дужче, як на злість, захлинявся рясним гавканням.

Досить, після цього, сусідові було по-явитися в брамі свого дому, як пес зчинив несамовиту гавкотню. Власниці пса з-за завів злорадно тишилися, будучи твердо переконаними, що ніхто не в силі відібрати «Данові» право гавкати.

На суді це собаче право заступав приватний детектив, що його спеціально найняло «дамське тріо». Як і треба було сподіватися, суд виніс рішення: «Пес має право гавкати, якщо відчуває в цьому приємність», а позовник має заплатити судові видатки.

При цій нагоді суддя зазначив, що дії п. Джонсона по відношенню «Дани» були явно провокативними і порадив позовникові нав'язати дружні відносини з псом, заклякавши його на гостину до своєї хати.

С. ТЕЛЕВНИЙ

— 0 —

ЗАСУДЖЕНИЙ НА СТРАТУ —
ЗАТАНЦОВАВ

Московська преса дуже занепокоєна великим ростом пияцтва і хуліганства. Про розмір кримінальних злочинів можна судити по місту Куйбишев, що має 800 тисяч населення. За один день «швидка допомога» подала допомогу 32 особам з переломаними щелепами, ребрами і ножевими ранами.

В Сталінабаді, столиці Таджикистану, один п'яниця зарізав дівчину, яка відмовилася мати з ним щось спільне. Советський суд засудив його до розстрілу. Вислухавши вирок, підсудний затанцював у суді під регіт його приятелів. Радість з приводу смерті занепокоїла суддів і вони замінили смерть на повільну, давши йому 15 років каторжної праці. Після «помилування» підсудний уже не мав охоти танцювати.

Газета «Ізвестія» зазначає, що причиною хуліганства є горілка, але не згадує, чому ці люди так багато п'ють.

В Советському Союзі п'ють з різних причин: початок з радості, а народ з горя. За повідомленням туристів, які відвідали ССРСР, на вулицях будь-якого міста валяються п'яні люди. При міліційних станицях приміщення для витверезіння переповнені. У вітринах магазинів замість товарів висівають фотознімки п'яниць, щоб засоромити їх.

СЕР

у нього був один крок. Таке сталося з відношенням до д-ра Дмитра Донцова, з яким Леонід Маркович не був знайомий, а шанував його. Пізніше ж до цього ідеолога різко змінив своє ставлення.

В листах Леоніда Марковича затронується багато різноманітних проблем і осіб. Головніше в них відношення до церков і релігій українського народу; ставлення до західноукраїнців і т. зв. «східняків»; гостра критика українських націоналістів, а не-націоналізму, як ідеї; поблагливно-негативно покійний дивився на демократію й наївно захоплювався системою диктатури; іронічно небіжчик затронує в листах братів на американському континенті, і ніжно турботливо він пише про свою родину (дружину й доню).

Леонід Мосендз був релігійним і прив'язаний до православної віри. У його зустрічалося частенько: «козак віри не міняє» або «мінати віру — не козацьке діло» тощо. Отже різнорелігійність в українців його турбувала. Далі турбує його стан автокефалії.

Про інтелігенцію з Західної України Леонід Маркович в багатьох листах висловлюється переважно негативно, а не до селян, яких називає добрими. Про «східняків», цебто великоукраїнців, особливої неадації не висловлює. Його лише лякала «мала національна свідомість», через що, на його думку, в Власовській армії було досить українців. Алеж при тому відіграла велику роль гітлерівська політика та й голод по таборах полонених, від якого шукали порятунку.

Націоналістів (головно С. Бандери) Л. Мосендз згадує в більшій кількості кореспонденції, а найповніше охоплює

їхню властивість у поштової карці з 8. I. 1947 р.

Міркування Леоніда Марковича про демократію й диктатуру (лист з 6. I. 1947) настільки виразні в своїй наївності, що зупинятися довше на цьому не доводиться. В коментуванні цього листа все достатньо висловлено.

Про заокеанських українців Л. Мосендз говорить часто, але найвиразніша його позиція висловлена в листі з 22. IX. 1947 р., де він проєкт проф. М. Чубатого привезти до США по 50% православних і греко-католиків назвав «конфесійним середньовіччям».

Інші питання мають локальне значення й зупинятися на них зайво. Але історія з рукописом «Останнього пророка» надзвичайно зворушила й зденерувала Леоніда Марковича, про що він в багатьох останніх листах пише до мене й до інших. Це була якась містерія, глум над тяжко хворою людиною з отим загубленням двох частин рукопису роману. Лише в травні 1948 р. повернено авторів ці рукописи. Скільки неродського, садистичного у відношенні до Л. Мосендза виявив отой видавець, створюючи містерію з пропажою.

З листів до п. Варняці видно, що III-ю частиною роману Л. Мосендз почав писати у травні 1947 р., а в листі до Селешка Леонід Маркович зазначив, що до роману мала увійти й IV-та частина, яку він писав протягом 1948 року. За її надрукування він призначив і ціну 200 швейцарських франків. В уже згаданому листі П. Чупруна про закінчення «Останнього пророка» говориться, що ще в Братиславі на початку місяця лютого 1945 року Леонід говорив про цей твір, як про закінчений. Можливо, що були зібрані всі матеріали й написаний чорновик. Отже все

говорить про те, що ніби по смерті Леоніда Марковича лишилися всі чотири частини твору.

Рукопис роману «Останній пророк» по смерті автора опинився в М. Лебедя, бо керівник санаторії в Моттекс не став дошукуватися, кому належить ця спадщина. Можливо, що були й ще якісь літературні речі. Все те опинилося у секретаря УТВР.

Лише по 12-х роках по смерті автора, Л. Мосендза, видано три частини його роману «Останній пророк». Чому цей твір пролежав нерухому аж 12 років, досі не з'ясовано. Припускати лише брак фінансів було б невиправданним; п. Лебідь і його оточення ввесь час широко провадили видавничу діяльність. При останній викройти пару тисяч доларів на видання роману при добрій волі було можливо. Ця група розпоряджала і друкарнею. Правдоподібно, що щось інше перешкоджало опублікуванню цього твору. Це, до певної міри, підтверджують і тертя, які виникли при передачі машинописів для друку спеціально утвореному «Діловому комітетові».

Коли про засідання «Ділового комітету» в Торонто, на якому був присутній і п. М. Лебідь, в часопису «Український голос» з'явилася замітка, то М. Лебідь став вимагати її спростовання. Слід зазначити, що замітка була зрадженою так, щоб привласнивши рукопис не міг легко відібрати його назад. Автор тієї замітки від спростовання, звичайно, відмовився.

Після перечитання III-х частин я заявив у комітеті, що без переведення порівняння машинопису з рукописом друкувати не можна. При цьому я запропонував сам перевести порівняння, бо вільно читаю руку Л. Мосендза. Але

М. Лебідь відмовив з незрозумілих причин дати для перевірки рукопис. Мотив, «щоб не загину», не можна вважати поважним. Цей новий викрут М. Лебедя комітет залагодив у той спосіб, що асигнував кошти на зфотографування в Нью-Йорку цілого оригінального рукопису III-х частин, які відповідали машинописові. Я зробив перевірку, а після мене повторив перевірку Б. Кравців. Однак, чи машиною перебиті повністю рукописи трьох частин і чи була четверта частина в Лебедя, чи кого іншого, досі не з'ясовано.

Що роман «Останній пророк» — роман про історію українського націоналізму, як то коментує Богдан Кравців, можна вважати лише припущенням цього редактора. Б. Кравців поєднує, що письменник Л. Мосендз є «здивленим у видаленому носіїв цього (українського націоналістичного, — В. І.) руху». А з листів Л. Мосендза ми бачили, що він цих носіїв вважав: «зрозумілими неукми, ґрунтовно безграмотними, дрібними рекламістами й шкідниками, яких, борони Боже, щоб вони мали слово у нашій батьківщині», з якими автор (Л. Мосендз) не хотів би вертатися додому. Зрозуміло, що написане редактором Б. Кравцівим не відповідає характеристиці Л. Мосендза.

Коли взяти першу частину роману «Батьки» — про Захарію й Елісею, то знайти найменшу подібність до них духовних осіб як у цілій Україні, так і в самій Галичині неможливо. Те ж можна сказати про описану автором корчму з специфічними її відвідувачами під Єрусалимом. Таке ж саме знаходимо в обставинах народження головного героя Єгоханана — «вбранця» Божого. Всі описані звичаї мають суто специфічні прикмети жидівства перед на-

Високе шкільництво в Америці

(Закінчення з 2-ї сторінки)

ше і не кожен, хто дістав академічний титул бакалавра, може далі студіювати, щоб одержати титул магістра. Для цього випускник із титулом бакалавра мусить мати бодай трохи кращий від середнього успіх. По дальших двох роках навчання (іноді потрібно тільки один рік додаткових студій) випускник одержує отого магістра. Але він ще далеко не доктор.

Щоб тут, в США, одержати титул доктора, треба далі студіювати в «градуейт» школі, і по дальших двох-трьох роках навчання та дисертації студент врешті стане доктором.

Значить, для одержання титулу магістра треба студіювати 5-6 років, а для одержання титулу доктора — 7-8 років. Це важка справа, і в США відносно дуже мало людей має докторські титули, виключаючи лікарів, яким ці титули дають значно швидше. Правда, зі ступенем доктора молода людина майже автоматично стає доцентом в університеті. І поступаючи на іншу працю, одержує відповідно вищу платню.

В індустрії випускник-бакалавр одержує першу заробітну платню в середньому 450 доларів; випускник-магістер на яких 50 доларів більше, тобто в середньому 500 доларів місячно; а випускник із титулом доктора — не менше як 550-600 доларів місячно. Це справді високі заробітки і то тим більше, що покупна вартість долара висока. Наприклад, в США можна за один долар придбати не менше, як, скажімо, в Німеччині за 4 марки.

Відплив золота з Америки в інші країни не має жодного впливу на покупну вартість долара в США.

Людям з європейськими титулами чи європейським або советським високим навчанням у США, звичайно, призначають чотири роки вищої освіти, тобто признають академічний титул бакалавра. Якщо європеєць хоче, щоб і в США йому признали повний титул, скажімо, його європейського доктора, то він, звичайно, мусить у Сполучених Штатах ще студіювати, приблизно, два роки. В США відповідно цінують європейське високошкільне навчання. Але тут університетські студії для одержання докторату тривають довше, ніж у більшості країн Західної Європи, і тому вимагають додаткових студій.

Цікаве явище в США, що тут майже ніхто, крім лікарів, не вживає перед своїм прізвищем жодного титулу, і він ніколи не побачите, щоб хтось на листі чи деінде подавав якийнебудь титул академічний чи професійний. Ніх-

то про себе не пише, що він доктор чи професор, або директор якогось мільярдного підприємства: кожен просто пише «містер» такий і такий-то.

Як уже згадано, в багатьох штатах і для перших класів народної школи чи дитячого садка вчитель мусить мати титул бакалавра, тобто чотири роки університету чи коледжу. Для навчання в середній школі вчитель мусить мати титул магістра, тобто 5-6 років університету. А для навчання в університетах чи інших коледжах треба титул доктора, або бодай магістра із додатковими студіями в «напрямі докторату». Є, очевидно, різні винятки.

В деяких, менш поступових, штатах на півдні чи Середньому Сході США вимоги нижчі. Знову в інших ділянках, як навчання чужоземних мов, передовсім слов'янських, вимоги також інші. Вимагається передовсім практичне знання мови і знання літератури, історії та економіки країни, мову якої дана особа навчатиме. Життєвий практичний досвід також, іноді, зараховується, як частина університетських студій. Але вимоги у всіх випадках досить великі.

Також від американського студента вимагається дуже багато і покласти в американський університет значно легше, як одержати академічний титул. Передовсім вимоги для одержання магістра чи доктора — просто таки виснажуючі для студента. Це стосується передовсім університетів на північному сході Америки, де знаходяться найкращі і найбільші університети США, за малими винятками, як усякі університети в Каліфорнії.

В США більшість університетів і коледжів — це приватні установи. Але, очевидно, визнані державою. Всі відомі в Європі великі американські університети, як Гарвард, Єл, Принцтон, Колумбійський університет та цілий ряд інших — це все приватні установи.

Навчання досить, а часто і дуже, дороге. Але є багато різного роду стипендій, які добрий студент майже завжди може одержати.

Державні університети також є, і вони значно дешевші для студентів. Але назвагал вважастся, що стандарт державних університетів нижчий від приватних. Одержавши диплом від доброго приватного університету, молода людина має подекуди кращі можливості влаштуватися, як із дипломом державного університету. Це один із тих випадків, які в Європі люди тяжко можуть зрозуміти. Але це факт.

родженням Христа. Марно було б шукати в історії України і ремісників, подібних до описаних Л. Мосендзом в Срусалимі.

У III-й частині роману «Манівці» автор розповів про перебування Єгоханана у фарисеїв, садукеїв і перехід до зелотів — організаторів збройної підпільної боротьби проти римських окупантів і проти власних жидівських зрадників-запродавців: царя Ірода, священнослужителів олтаря, фарисеїв і садукеїв. Гасла й настанови зелотів доведені до фанатичної крайності — категоричного й повсякчасного відкидання покори та слухняності, прославлення чину й боротьби, меча, що ним треба нищити її своїх зрадників і запродавців. Оці властивості зелотів при поверховому погляді з вимогою братовбивчої боротьби ніби уподобують одну з груп українських націоналістів, які практикували й братовбивство. Однак українська група вживала терор з убивствами тільки не за зраду ідеї, як зелоти, а за приналежність до конкуруючої групи націоналістів чи ще будь-якої партії. До цього треба додати, що зелоти обгрунтовували необхідність тримати народні маси в злиднях, як навчав Єгоханана зелот Симон. Через злидні й нужду населення зелоти намагалися створювати стає незадоволенням наїзником і безупинної боротьби з ним. Останньою прикметою зелотів також не гадають українських націоналістів. Отже і зелотська течія в жидів є своєрідною й цілковито чужою українським націоналістам, коли глибше вдуматися.

Роман Леоніда Мосендза — твір довготривалий. Він характеризує значний період — певну епоху з життя жидівського народу. «Останній пророк» чи-

татимуть покоління. А націоналізм Західної України — явище, яким не захопилися на Східній Україні, хоч для цього було досить часу. Явище це не природне-українське. Український націоналізм, як такий, це — «петлюрівщина», що виїшла з глибин українського народу і предового життє в ньому, як і «мазепинство». Про це явище складають легенди й його осмілюють. Як не намагаються провідники цього націоналістичного руху підперти своїх «вождів» — не вождем Симоном Петлюрою, влаштовуючи свята «героїв» чи «вождів», а українці-патріоти сходяться на свята єдиного свого Симона Петлюри; не першого президента України історика Михайла Грушевського, не першого прем'єра й голови Директорії визначного письменника Володимира Винниченка, а лише Симона Петлюри. І на вільній Україні святкуватимуть рік-річно Симона Петлюру, як Крути й Базар.

Л. М. Мосендз був великий трудивник. Всі свої освітлення й титули він здобував важкою працею, а не лише таланом. Він добре засвоїв вислів винахідника Едісона, що в кожному винаході буває 95% мозольної праці і лише 5% талану. Він з великим пієтетом ставився до Симона Петлюри, шанував його ще й за те, що, ставши Головним Отаманом українського війська, він не начепив на себе ніяких ранг військових, не зробив себе оперетковим генералом, маршалом. Йому (Л. Мосендзові) було прикро дізнатися, що деякі вожді з націоналістів із підфіцерів за тиждень ставали, «для престижу», полковниками, принагідно, навіть за гроші, найменовували себе докторами. В листі з 2. V. 1948 Леонід Маркович про такий випадок писав: «...що С-ко ви-

УКРАЇНЦІ В УНІВЕРСИТЕТАХ США

Майже в кожному великому чи більшому університеті в США є українські студенти, і часто існують більш або менш активні студентські клуби, які іноді виявляють живу діяльність у справі пропаганди України. Автор цих рядків знає випадки українців, які народилися вже в США, тут студіюють і знають прекрасно українську мову і дуже активні в студентському житті. Є знову і такі, які народилися в Україні чи на еміграції в Європі, але українським життям не цікавляться, а українську мову забувають, або вже зовсім забули.

В багатьох університетах є й українці-викладачі (інструктори) чи вже і надзвичайні та навіть звичайні професори. Кількість наших викладачів в університетах поволи зростає.

В США існують наступні (по черзі) титули для університетської праці. Найнижча ранга є лектор, але і він уже є членом факультету даного університету. Другим ступенем чи рангою є титул інструктора, який, звичайно, одержують і українці, що починають навчати в університетах США. Дальшою з черги рангою (титулом) є т. зв. помічник профе-

С. РОМАНОВИЧ

До проблеми самотності (ПРО БЕЗПОРАДНІСТЬ, ВИБАГЛИВІСТЬ І ГАРБУЗИ)

Українських дівчат на еміграції дуже мало, а різного віку неодружених мужчин багато, особливо в Англії, де знайшли собі осідок десять тисяч колишніх вояків дивізії «Галичина». Надії британського уряду, що всі ці козаки поженяться на англійських красунях, не виправдалися. Для цього є різні причини: мовні труднощі, різниця в ментальності, замкнутий образ життя англійців, наша віра в скоре повернення на Батьківщину і т. д.

Напочатку війовничий настрій серед нас був настільки сильний, що перебуваючи в полоні, деякі «революційні» провідники ОУН, під виглядом лісових прогулянок, провадили «тереновий вишкіл боївки». Тепер ці «боївкари» мають по декілька дітей і сміються зі своєї власної наївності. В той час найвищою гордістю була військова ранга, титул професора, інженера чи майстра. Люди з цими званнями мали більший доступ до сердець українських амазонок, що хоч у малій кількості, а все ж приїжджали до Англії з німецьких ДіПі таборів.

Пізніше, через практичну непотребу цих титулів, героями дня стали власники будинків. В матримоніальних оголошеннях кавалери це особливо підкрес-

соро, що дорівнює європейському доценту. Потім іде так зв. «ассоієт» професор. І найвищий ступінь — повного професора.

Уряд і громадянство США звертають величезну увагу на поширення високої освіти й університети та коледжі поширюються, будуються нові. Для прикладу, «мі» університет в Сіракузах за останні 8 років побудував 12 нових будинків коштом понад 35 мільйонів доларів, тобто понад 140 мільйонів західнонімецьких марок. І це все за приватні гроші, без допомоги держави. Тепер президент Кеннеді і його уряд хочуть більше допомогати приватним університетам і все виглядає так, що кількість студентів і університетів у США далі збільшуватиметься.

Для порівняння, в СРСР є, приблизно, 800 університетів і ВУЗів та дещо понад два мільйони студентів. Якщо взяти під увагу значно більшу кількість населення в СРСР, то виходить, що відносно в США є майже в два рази більше студентів і університетів, як у Советському Союзі. І кількість студентів у США зростає швидше, ніж в СРСР. В цій ділянці Москві ніяк не діднати Вашингтон.

Юрій ТАРКОВИЧ

лювали, щоб викликати більший інтерес до своєї особи в можливих партнерок.

Тепер, коли власників будинків стало багато, найсильнішим аргументом стала величина банкового konta.

Приїзд до Ланкаширу кількох транспортів німецьких дівчат, лише частково розв'язав «жіночий голод» серед військовиків.

Бачучи, що надії на скоре повернення додому підвели, поважна кількість парубків поженилася на англійках і вросла в місцевий ґрунт. Частина почала поспішно стягати сеньйорит з Італії та заводити сем'ї.

Залишилося хоча невелике, але «тверде ядро» козаків, — здебільша це люди, яким ще вдома стукнула тридцятка. Можливо через сильний український патріотизм, соромливість чи через поважний вік, але вони ще належно не пристосувалися до сталого перебування в цій країні.

Частина, залишивши родини дома і зберігаючи вірність, живе минулим. Дехто з ностальгії поїхав «на родину». Але є частина, що ще не втратила надії придбати родину і знаходиться, як кажуть, в стані пошуків.

Ясна річ, що в такому співвідношенні сил, неодружена українка, вдова, чи навіть розведена — ціниться на вагу золота. Через те деякі жінки стали дуже вибагливими і перебривливими. Годі шукати дружинку, яка була б «нижче трави і тихше води», як то говорили вдома, підкреслюючи подиву гідну покірливість української жінки. Українці дуже скоро засвоїли закони цієї країни про привілеї жінки і більшість із них, на взірць англійок, стали домінуючою особою в родинному житті.

Найліпший шлях, що веде до одруження самотніх, — особисті широкі зв'язки і зустрічі. Але будучи розпорошені в чужому морі, в пригоді стає українська преса, що заступає посередника між партнерами. Частина кавалерів в цей спосіб знайшла собі подруг життя, але не обходиться і без курйозів.

Помістивши в газеті матримоніальне оголошення, автор легко може бути взятий на кпини своїми ж військовими колегами з іншого міста. Удаючи панну, «колега» вступає в переписку. Зав'язується писемний роман. А коли доходить до виміни фотознімками, «панна» висилає такого ж на знімці козарлюгу, як і він, та ще й з лозькою. Злорадний сміх друзів, зіпсована відносин і досада, що дався на кпини.

В одному з чисел «Української думки» появилася матримоніальне оголошення, яке схвилювало деяких підтоптаних кавалерів. Як грим з ясного неба: «Українка 48 років, бездітна, з власним будинком, пошукує українця віком 45-50 р. Мета — подружжя!» Міс така то, адреса.

Не в одного козака, якому стукнула вже п'ятдесятка, затремтіло серце. Можливо це ж остання нагода ошчасливити себе і самотню жінку. До того ж подані дуже вигідні умови й адреса. Уни-

(Закінчення на 7-й сторінці)

святив себе на доктора, це мені новина. Але чи осел від золотого сідла стає розумнішим?..»

Симон Петлюра розумів і організував народні маси до боротьби за незалежність Батьківщини. Симон Петлюра був надхненником великих військових подій, які дали безсмертні легенди Крут, Базару, а самого його зробили немертвими.

В. ІВАНІС

Вшанування пам'яті С. Петлюри й Є. Коновальця

30.-31. 12. 1956 р. в Мелборні відбувся собор об'єднання УАПЦ в Австралії й Новій Зеландії. Собор ствердив: «Віднині Об'єднання Українська (Австро-фальна Православна Церква в Австралії й Новій Зеландії) перебуває під духовним проводом Високопреосвященного Архієпископа Сильвестра, як правлячого Єпископа і Преосвященного Єпископа Доната, як Єпископа-Вікарія та входить як окрема єпархія в склад УАПЦ на чужині...»

На сьогоднішній день Об'єднання Єпархія УАПЦ в Австралії й Новій Зеландії має десять гарно організованих парафій у всіх стейтах цього далекого континенту. За чотири роки існування Об'єднаної Єпархії парафії спромоглися власними силами і коштами збудувати: мурований храм пам'яті св. Афанасія Лубенського в Гренвілі; дерев'яний храм св. Преображення в Блектовні; дерев'яний храм св. великомученика Юрія Переможця в Ньюкастелі. Св. Покровська парафія в Аделаїді вже заклала фундамент і приступила до будови мурованого храму. Св. Миколаївська парафія в Канберрі закупила 40 тисяч цеглин і в 1961 р. приступає до будови собору. Св. Троїцька парафія в Мелборні має ділянку землі і грошові фонди для придбання приміщення для храму. Св. Миколаївська парафія в Брисбані має на конті в банку достатню суму грошей, щоб купити приміщення для храму. Лише: наймолодша парафія в Перті та дві найменші чисельністю вірних парафії в Водонзі і на Тасманії ще не спроможні взятися за придбання власних святинь.

Парафії не залишаються без архипастирської опіки. Не має такого православного куточка в усій Австралії, де не побував би 85-річний Владика Сильвестр, абож Владика Донат.

Об'єднання Єпархія має в своєму складі сім священників і одного диякона, які й обслуговують усі парафії.

По всіх парафіях Об'єднаної Єпархії УАПЦ в Австралії й Новій Зеландії активно працюють сестрицтва та братства.

Щоб облегшити викладання закону Божого по українських суботніх школах в Австралії, консисторія Об'єднаної Єпархії УАПЦ в Австралії й Новій Зеландії постановила перевидати підручники: «Священну історію Старого Заповіту» та «Священну історію Нового Заповіту» свящ. доц. Михайла Карачківського, що вже і розпочато.

На прохання відділу Легіону Симона Петлюри та Комітету вшанування світлої пам'яті Головного Отамана С. Петлюри й Є. Коновальця в Аделаїді в усіх українських православних церквах Об'єднаної Єпархії УАПЦ в Австралії, що є під зверхністю Архієпископа Сильвестра та Єпископа Доната, було відправлено панахиди за спокій душ спочилих великих синів України.

Особливо врочисто була відправлена ця панахида в Свято-Покровській церкві Об'єднаної Єпархії УАПЦ, в підготовці до якої узяв активну участь місцевий відділ ЛСП. Панахиду відправив недавно рукоположений в сан священника шанований всіма парафіянами за свою відданість Церкві Христовій і Україні священник о. Никодим Плічювський, в асисті о. диякона Маця. О. Никодим оголосив з амвону про наступну панахиду, коротко вказуючи на великий дух і чин Головного Отамана С. Петлюри й Є. Коновальця, носіїв ідеї соборності і незалежності України, за яку вони життя своє віддали. 11. червня 1961 р. храм св. Покрови Об'єднаної УАПЦ в Аделаїді був наповнений вірними. Перед аналогом символічна могила, збоку стіл, який був заставлений дарами, принесених на спомин великих українців.

Після закінчення літургії о. Никодим звернувся до вірних з словом, в якому коротко, але яскраво висвітлив велич духа і чину Головного Отамана С. Петлюри й Коновальця, і на закінченні сказав: «Нехай ця символічна могила нагадує нам дві могили у віддаленій, але близькій нам Європі. Великі могили, обрамлені зеленню і квітами, огріті в цю пору теплом ранкового червеного сонця. Одна могила в життєрадісному Парижі, друга в Роттердамі, хоч і віддалені одна від одної, але близькі своєю величчю й єдністю ідей тих, хто в них похований. В цих могилах лежить слава і гордість України. Лежатимуть тлінні

останки цих титанів духу й чину в тих могилах, аж поки народ український не перенесе їх у свій величний пантеон в Києві, в столиці соборної української держави, за ідеали якої пролита була кров їхня. Символічна могила у церкві в нас одна. Символізує вона єдність ідей і чину тих, світлина кого на ній вибачите. Ми повинні гідно наслідувати їх і не ділитися, а бути братами рідними, яким соборна Україна є ідеалом. Братів

терська єдність українців різних політичних переконань і віровизнань буде найкращим вінком на могили великих синів України, по-злочинському забитих московською рукою».

Легіонери Ф. Сліпченко та М. В. стоять із схиленими прапорами по обидва боки могили, а кругом легіонери і парафіяни з запаленими свічками.

Плаче, риде, б'ється об стіни тужна пісня хору під диригентством Надії Андріївни Коваленко, жайворінка південних степів України, улюбленця всієї парафії.

І віримо ми, що пам'ять їх — С. Петлюри і Є. Коновальця — житиме з роду

в рід, поки існуватиме на землі рід український.

Після закінчення панахиди о. Никодим нагадує вірним, що сьогодні вечером відбудуться жалібні збори, які присвячені пам'яті С. Петлюри і Є. Коновальця, і просить парафіян взяти в них участь. Вечером відбулися жалібні збори, де було присутніх понад 400 осіб. Вечір відкрив голова громади п. Каздоба. Вступне слово виголосив учасник Визвольних Змагань підполк. Я. Закар'євський, коротку, але змістовну доповідь зробив І. Краєв. Художня частина, хоч і невелика, але старанно підібрана, дбай-

ливо підготовлена й виконана під проводом п. Андруховича, — зробила гарне враження на присутніх.

Особливо приємне враження зробив хор під диригентством Й. Кліша, що виконав ряд стрілецьких пісень. Особливо вдало було виконано марш «Україна», слова І. Багряного, муз. Г. Китастого.

Початий хором державний гімн «Ще не вмерла Україна» підхопила вся зала. Всього чистий дохід з жалібних зборів призначений на будову храму-пам'ятника св. Симона в Парижі і вдові світлої пам'яті полк. Є. Коновальця.

ПРИСУТНІЙ

Читачі пишуть

В «УВ» ч. 19(1445) за 7. 5. 1961 р. я прочитав допис «Жертви патріотизму» про мюнхенську «академію-концерт», що відбувся 22. 4. 1961 р. і був присвячений сотій річниці поета-пророка Т. Гр. Шевченка.

З автором я погоджуюся, що програма виконана слабо і стояла на низькому рівні, але не можу погодитися з виразом: «...на рівні» «просвітанських» Шевченківських свят, можливо десь з кінця минулого століття». Далі говориться так: «Щодо «концертної» частини, то вона, на жаль, стояла на такому ж «просвітанському» рівні, що й «академічна». Я вже не раз чув і читав у часописах тут закордонно: «просвітанщина», «шараварщина» і хочу забрати слово про «просвітанщину» (про шараварщину іншим разом).

Мені здається, що «Просвіти», то є гордість українського народу, бо в «Просвітах» до революції і на початку її була зосереджена вся українська прогресивна людність, яка потім дала свідомі кадри до визвольної боротьби, як у війську, так і на культурній ниві. Ще й тепер пригадую, які то були прегарні книгозбірні при «Просвітах» і там була зібрана вся класика української літератури.

От хоч би і в нашому селі в книгозбірні, як сьогодні бачу, в гарних огровах у кількох шафах твори Шевченка, Грушевського, Винниченка, Коцюбинського, Нечуй-Левицького, Лесі Українки, Олени Пчілки, Стефанька, Франка, Гоголя, Грінченка, Вороного, Олеса, Глібова, С. Руданського, Панаса Мирного, Кащенко, Чайківського та інших письменників і поетів.

Не можу забути і того «просвітанського» хору, який, крім виступів у театрі, співав і в УАПЦ. У репертуарі хору

були кращі композиції класиків композиторів. І коли раніше можна було чути на вулицях: «Трансвалль, страна моя», «Шла с работы трудової», «Маруся отравилась», то хор поніс у народ відроджену прекрасну українську пісню.

Або взяти театр... Чомусь прийнято говорити чи писати, що «просвітанські» театри ставили: «Кум мірошник, або Сатана в бочці», «Хомут і мазниця», «Бувальщина» й іншу халтуру. Я ж знаю, що театр у нашому селі ставив усіх класиків української драматургії, як І. Тобілевича «Бурлака», «Безталанна», «Мартин Боруля», «Сава Чалий», «Хазяїн», «Суєта», «Лиха іскра», «Сто тисяч»; М. Кропивницького — «Глигач або павук», «Доки сонце зійде — роса очі виїсть», «Дай серцеві волю, заведе в неволю», оперету «Пошилися у дурні», «По ревізії»; М. Старицького — «Ой не ходи Грицю...», «За двома зайцями», «Маруся Богуславка», «Зимовий вечір», «Сорочичський ярмарок» (за Гоголем); В. Винниченка — «Брехня», «Гріх», «Базар», «Чорна пантера і білий ведмідь»; М. Гоголя — «Ревізор», «Сватання»; М. Ірчака — «Підземна Галичина», «Родина щіткарів», «Радій».

Крім того, ставилися п'єси таких авторів і класиків, як Гр. Квітки-Основ'яненка, І. Котляревського, Панаса Мирного та інших, яких важко згадати в цьому коротенькому спогаді.

І ця культурно-освітня праця провадилася в гарному цегляному театрі із сценою, гримувальними й убиральними, які побудувала ота сама «Просвіта». З художнього боку сцена була оформлена якнайкраще: з одного боку портрет М. Лисенка, а з другого Т. Шевченка — намальовані олійними фарбами, зверху ліра і чудова завіса. А як ретельно готувалися «просвітанці» до національних свят, а зокрема до свят Т. Шевченка. Я хотів би, щоб тут, на еміграції, відбувалися свята нарівні «просвітанських», а крім того, щоб уся культурно-освітня і громадська праця йшла, хоч би нарівні «просвітанської» праці.

А скільки по Україні було більших і менших міст, містечок та сіл, в яких на дуже високому рівні стояла культурно-освітня праця, керована «Просвітами». «Крилате» слово «просвітанщина» кидає нашими ворогами і поневолювачами тієї чи іншої фарби, а ми, не розуміючи цього значення, його повторюємо собі на шкоду. Слово «Просвіта», «просвітанщина» стало синонімом чогось примітивного, низькопробного. А це зовсім незірне уявлення і, пишучи такі речі, хочемо ми чи не хочемо, прищеплюємо молоді (яка не знає дійсності) фальшиве уявлення про роль «Просвіти» у культурному і державному відродженні української нації.

Всі, проте, мусять знати, що поки були «Просвіти», то яка ж творилася велика праця. Але то було не на користь большевикам, а тому всі кадри «Просвіти» були зліквідовані через тюрми, концтабори, заслання (де їх вимордовано). Ролью ж освіти на селі перебравли сільради, в містах — міськради і утворили на базі «Просвіти» сільбуду, колбуду і клуби, в яких йшла «перековка» решток колишніх «просвітанів» на новітніх яничарів. Книгозбірні були знищені, різні культурні гуртки розіграно, а в театрах, де кипіла культ-освітня праця, поробили зерношовища, або здано в аренду горобцям.

Оце я згадав коротенькими штрихами про працю «Просвіти» в нашому селі. На еміграції є колишній голова «Просвіти» і кілька активних працівників її. Я думаю, що вони догадаються про яке село тут іде мова і можуть доповнити мої спогади. Про підступні методи ліквідації «Просвіти» я думаю написати іншим разом.

С. РОМАНОВИЧ

«ПРОСВІТЯНИН»

До проблеми самотності

(Закінчення з 6-ї сторінки)

кає посередництва редактора, що в таких випадках, як відомо, не є бажаним. Заскрипіли козацькі пера, вмочені в чорнило любові.

Нарешті відповідь одержана, дата зустрічі визначена. Що діялося в серці недосвідченого ідеаліста, в очікуванні цього знаменитого дня, тяжко описати. І ось він несміливо стукає в двері. На поріг виходить вимріяна і така бажана «фея». Критично оглядає відвідувача з ніг до голови. Перед нею стоїть згорблений, під тятарем років і студій, чоловік з порожніми руками, соромливо опустивши очі.

Гнівні вогники засвітилися в очах «феї». І не встиг жених відкрити уста, щоб привітатися і нагадати про її листа, як «міс Перфект» накрила його мовким рядном:

— Що ви собі думаєте? Та як ви посміли? Та ви знаєте який у мене був покійний чоловік?!

Отетерівши від несподіванки, гість тітка геть. Оглядається аж на вулиці і, побачивши кулаки в вікні, промовляє сам до себе: «Падлюка, я їй серце повне любові, а вона, клята баба, — гарбуза. Та ще й якого!» І всі мрії про рідне життя та щастя розвалилися як картяний будинок.

Інший жених був обережнішим, бо перед тим, як з'явилися на обрії «міс Перфект», пан Л. дістав італійського гарбуза. На взірці інших, він «виписав» італійку, заплатив її подорож, винайняв помешкання. Але роману з чорноокою сеньйоритою так і не вдалося закрити. Пан Л. пробував «відпродати» її іншому кавалерюві, щоб принаймні позбутися коштів її дальшого втримування, але безуспішно. Тим часом «наречена» й сама не дримала, і виїхала заміж, залишивши свого спонзора, як кажуть, при його власних інтересах. Навіть «грація» на сказала.

Отож маючи гіркий досвід (жіночого права вибору), пан Л. перед зустріччю з «міс Перфект» докладно розвідав про її примхи і нахили... і поїхав до неї цілком підготовленим. Перше враження він зробив на міс непогане. «Білий кінь» (марка джину, який любить пити наша дама) і повний кошук закуски — зм'якшили її холодне серце. Гість був любязно запрошений до хати, навіть залишений ночувати (розуміється, в окремій кімнаті).

Під час гостини докладно обсервовувався: чи вміє їсти, чи не довбається в носі, чи не зачіпається ногами за килим, процедура умивання і гоління (молодий повинен щоранку голитися), була нагода зробити й тілесні оглядки (приїхав же на оглядки): чи не дуже кістлявий, чи знову ж не м'ясистий, чи часом не череватий (череватих не радо беруть до роботи).

Як там докладніше було, не знаю, але жених повернувся додому пригнічений... з гарбузом.

Скільки ще женихів мала 48-річна дама, теж невідомо, але місце ще й досі вакантне. Також тяжко сказати, що стоїть на перешкоді її одруження — чи її вибагливість і перебірливість, а чи безконечні похвали свого небіжчика чоловіка.

Щодо пана Л., то він не втрачає надії на скоре одруження. Зараз зав'язує роман з польською дамою, але на перешкоді стоїть мова. Пан Б., що є посередником, дуже бізнесовий чоловік — за кожного написаного листа бере фунта.

Не беруся робити висновку, що після такого початку «шкіра коштуватиме вичинки», але пробувати треба. Раджу всім самотнім не впадати в розпач, а керуватися біблійною мудрістю: «Стукіть, і вам відчинять».

3 блокнота спостережника

Лондон, п'ятниця 28. липня
 Пару років тому на крайовій конференції УРДП в дискусії на тему можливостей революції в ССРСР, один дискусант висловив у досить гострій формі думку, що може наступити ще час, коли західні держави з певних розрахунків допомогатимуть Хрущову здусувати народне повстання. У відповідь були полинуті піднесені заперечення, а дехто іронічно посміхався, мовляв, ну ж і подумалася голова.

Мені особисто, признатись, імпонувала метода «шоку» згаданого дискусанта і підсвідомо я хилився до його аргументу, дарма, що свідомо ставився до думки з застереженням.

Ця дискусія пригадалася мені, коли я помітив, що три лондонські щоденники, яким тяжко закинути адорацію комунізму, почали протягати погляд, що у випадку революції в Східній Німеччині світові загрожують атомові дугель, бо: а) Західня Німеччина напевно втрутиться у вивершення революції; б) а разом з Німеччиною будуть змушені втрутитися й її західні союзники; в) Хрущов напевно не сидітиме, склавши руки, отже — війна неминуха. А тому, мовляв, треба резонувати в напрямку, щоб теперішній загальний неспокій у Східній Німеччині не переріс у форми зриву.

Така логіка може допровадити до висновку, що есентуальна революція в ССРСР теж загрожуватиме мирові, а значить, треба завчасу зробити з Хрущовим відповідну умову з запевненням про неавтрчання Заходу, навіть аби в нього земля горіла під ногами. Що, фактично, дорівнювало б допомозі душити повсталих.

Виходить, що згаданий дискусант не «плів нісенітниць», а підходив до речей холодно-аналітично.

Ревеляції проф. В. Іваниса щодо ідеологічних позицій покійного Леоніда Мосендза не роблять чести ні авторові, ні письменникові, ні редакції «УВ». Для чого, властиво, друкується всю цю колекцію листів Мосендза? Для того, щоб доказати, що письменник «наш», а не «іхній»? Тоді справу почато зовсім не з того боку. Поперше, всі листи, наведені в статті, писані лише до однієї особи, від якої письменник сподівався послуги в ділянці заангажування себе на праці викладача чи лектора, а тому не можуть розцінюватися як об'єктивні. Подруге, пощо друкувати листи, в яких говориться про діачів, що ще живі? Просто не віриться, що до такого нетакту дійшов колишній пре-

м'єр Кубанської Республіки, людина досвідчена, так би мовити, бита, підкована.

А що коли завтра інший приятель Мосендза почне друкувати свої листи, в яких особа проф. Іваниса буде порівнюватися з українськими «ваньками», що, зрештою, не виключено, бо ж письменник в описуваній час був пригнічений і зрушений на тлі невилікувальної хвороби, а до того ж, в приватній сфері він напевно поводився, як кожна людина, розриваючись в перепетях жалів, похвал, докорів і компліментів?

Знову ж, багато речей нами висловлюється лише приватно і довірливо, тобто, «не для запису». В західному світі така форма розпізнана, узаконена і культурними людьми заповідливо шанується. Тому дивно, що автор повизбирував місця з листів про «галічменів». Невже для характеристики? Тоді проф. Іванис відстає від життя. Цим терміном сьогодні вже не допечеш, бо породо «галічменів» засуджують і самі галічани. Це підла порода. Але порода хахлацьких «ваньок» ще підліша. Так що з галічанами — ми квити. Але питається: пощо сюди чіпляти ім'я Мосендза?

Ні, пане професоре! Хтось таким вправам мусить сказати «Стоп!» Леонід Мосендз живе серед нас як письменник великої культури, як естет і европеець в повному сенсі цього слова. До його приватних терзань треба підходити з почуттям відповідальності, так як це робиться в інших народів. Його кореспонденцію треба збирати, треба її берегти і треба публікувати, але не все підряд, і не з архівів лише одного адресата. Бо так можна й з Мосендза зробити хахлацького «ваньку».

В усякому разі, проф. Іванис, виліваючи болі за прикрасі «таборових держав», зробив, на мою думку, письменникові ведежду прислугу. А потім — чи не пора над періодом «таборових держав» поставити крапку? Справді, скільки ж можна?

В. Онуфрієнко — дуже почитний автор. Я був учасником одного з'їзду, на якому, обговорюючи стан еміграційної преси, кілька промовців ставили його за взірць енергійного, інформативного, принципового й жвавого журналіста. Та й я сам говорив про нього дуже похвально, зазначаючи, що не всі його думки поділяю. Тому я був дуже здивований, читаючи один уступ з його чергового листа «Де згода в Сідней». Маю на думці місце, де він д-ра Я. Стецька називає «націоналістичним вовком». Якби В. Онуфрієнко був «мілким дописувачем», таку натяжку можна б було пробачити. (Я сам колись вважав згущені окреслення вершиною наступальної форми.) Але що іритує, то це свідомість, що автор міг розв'язати немілодо опонента більш яскраво й переконливо, не вдаючись до здешевлення стилю й мови.

Вачу, що заклик конференції УРДП в Англії про піднесення нашої преси на вищий естетичний рівень залишився «голосом вопіючого...»

О. КЕЙ

НАКАЗ

ГОЛОВНОЇ ПЛАСТОВОЇ БУЛАВИ В 50-РІЧЧЯ ПЛАСТУ

Пластуни і пластунки!

Восени 1911 р. перші українські юнаки згуртувалися в пластових гуртках. Загорілася в серцях української молоді пластова ідея, щоб у чергових поколіннях палати безперервно по сьогоднішній день.

Пласт зродився з глибокої потреби дати українському народові нове покоління, підготоване духово й фізично до подій, що назривали.

Впродовж півсторіччя, яке проминуло з того часу, світом стрясали війни, землю українську навіщали ворожі окупації, сотні тисяч синів і доньок України покинули рідну землю.

В нашій спільноті поставали й занепадали нові організації, творилися і зникали нові рухи, родилися й умирали нові ідеології.

Пласт стояв вірно при своїх ідеалах, міцнів і зростав помію перешкод і заборон, бо правди, які він голосить, ідеї, яким він служить, чесноти, які він плекає, вічні.

Ці ідеали оперті на вартостях духа всіх народів та всіх часів, але в першу чергу вони випливають із цінностей української духовної культури. Тому то Пласт постав для потреб українського народу і для цих потреб він діяв і діє.

В бурхливих 50-ти роках, що канули в історію, український наряд у гарті боротьби перетворився в модерну націю. У повній пошані до творців цього відродження ми горді, що Пласт дав чималий свій власний вклад у це велике діло.

Пластуни і пластунки!

У цьому й наступному році відзначимо 50-річчя Пласту. Ми щасливі, що Боже Провидіння дозволило нам святкувати цей ювілей спільно з тими, хто поклав основи під пластову організацію і хто вів її крізь бурі й негоди впродовж довгих років. Наші думки і почування звертаються в цю хвилину з вдячністю до основоположника Пласту проф. д-ра Олександра Тисовського — ДРОТА і до дорогого нашого начального пластуна проф. Северина Левицького — Сірого Лева.

Доля наказала нам відзначувати оцей ювілей далеко від України. З-за морів шлемо низький поклін рідній землі і, хоч серця наші сповнені туюю за Батьківщиною, то — як співається у пластовій пісні, —

...«Спів бадьоро наш звенить,
 Бо Україна в нас в серцях».

Вітаємо всю українську молодь у сві-

ПОВІДОМЛЕННЯ

Крайова пластова старшина в Німеччині повідомляє все українське громадянство, що в неділю 13. 8. 1961 в пластових літніх таборах в Гохлянді біля Кенігсдорфу українська пластова молодь започатковує відзначення 50-річчя Пласту.

Іх Ексцеленція Єпископ Кирі Платон Корниляк відправить о 9-й год. рано польову архиєрейську службу Богу. Отець мітра Палладій Дубицький в той час відправить св. літургію для учасників православного віровизнання.

Програма цілого дня присвячена ювілейним святкуванням. На закінчення відбудеться святочна вагра.

Просимо все українське громадянство взяти участь у цьому святі пластової молоді.

КРАЙОВА ПЛАСТОВА СТАРШИНА

Управа Т-ва сприяння УНРаді в Монреалі повідомляє всіх приятелів, які брали участь в розгрі портрету Т. Шевченка і картини «Вілий Черемош», що розгра відбулася 27. травня по жалібній академії в 35 річницю трагічної смерті С. Петлюри. Щасливці виграну були: М. С. Делкас-Смчуж із Содбур — голова Т-ва сприяння УНРаді, виграв портрет Т. Шевченка, та пані К. Кожушко з Торонто виграла картину «Вілий Черемош».

Наслідки розграшу — задовільні. Чистий дохід переслано до представництва ВО УНРаді в Торонто.

При цій нагоді висловлюємо шкуру подяку сот. В. Мошинському — голові 1-ї станиці СБУВ за подарований пор-

ті. Тих, що почувають у собі силу йти твердим пластовим шляхом, — кличемо ставати з нами у пластові ряди. Всіх інших, які різними дорогами прямують до однаково дорогої нам мети, закликаємо єднатися з нами у спільному змагу.

На порозі нового півсторіччя ми ясно бачимо, що в минулому ми йшли правильним шляхом. Тому твердо і без вагань визначуємо напрям дальшого пластового походу:

Пластові ідеали, які досі були провідною зорею усіх наших дій і починань, залишаються надалі основою нашого думання, нашого відчужання і нашого відношення до інших і до самих себе.

Вірність Богові, прив'язаність до рідної Церкви і глибока релігійність є підставою нашого світогляду.

На рідній землі і в нових далеких світах — ми серцем і думками звернені до України. Для нас Україна — це ціла українська національна спільнота, поселена на прадідівській українській землі поза нею, а зокрема її Церква, мова, культура і всі інші духові й матеріальні надбання, добути впродовж століть її історичного й сучасного існування.

Така настанова в нічому не спиняє нас чесно виконувати всі обов'язки, належні від нас країнам, у яких живемо.

Братні почування до інших, повсячасна готовість допомогти їм у потребі, пошанування їхньої думки й поглядів і чесна гра — це засади пластового відношення до оточення.

Самі ж ми, пластуни, — у твердій, а поряд з цим як же чарівній пластовій «великій грі» будемо повсячасно намагатися ставати кращими, добувати повагу для себе і Пласту

шляхом гарту духа і тіла;
 шляхом боротьби зі злом у собі і поза собою;

шляхом досконалення себе у безкорисній службі для української спільноти.

Бо лише таким шлях веде до правдивого і тривалого щастя у буйній і радісній молодості, а одночасно приносять дійсну користь рідній нації.

Сильно, красно, обережно, бистро!
 Дано в Детройті, США, 1. січня 1961 року.

За Головну Пластову Булаву:
 пл. сен. кер. Осип Е. БОЙЧУК (голова)
 пл. сен. кер. Михайло ВАЖАНСЬКИЙ (генеральний секретар)

Виправлення помилки

В «УВ» ч. 29(1455) за 16. 7. 1961 р. в статті д-ра Юл. Мовчана «Нові висвітлення уряду США в справі поневоєних Росією народів» лист з Державного департаменту підписаний Dagmar A. F. R. A. H. M. E., а треба Dagmar A. F. R. A. H. M. E., а треба Dagmar A. F. R. A. H. M. E.

За допущену помилку просимо вибачення в Шановних Авторів і Читачів.
 Ред. «УВ»

Увага, хворі, слабі, нервові!
 Науково стверджено, що відомий лікувальний засіб

„KALEFLUID“

повертає рівновагу організмові і нервовій системі, відроджує силв й організм.

„Kalefluid“ — екстракт із життєдайних залоз тварин рекомендується приймати при загальному ослабленні, нервовій депресії, перетомі, вегетів. артритичних і старечих недугах, ослабленні пам'яті, безсонніці і в деяких випадках при підвищеному тискові. Жінкам, крім вищеперелічених випадків, також під час переходового віку.

„Kalefluid“ — нагороджено 5-ма золотими медалями — в Парижі, Лондоі, Римі, Фльоренції і Брюсселі.

„Kalefluid“ — сильний, випробований засіб для відбудови організму

Адреса виробництва і централ':
 Laboratoires du Kalefluid, 66, Bd. Exelmans Paris 16, France.
 AUSTRALIA: Mr. P. Miller 35, Balmoral Str. Blaktown N.S.W.
 CANADA: Pharmacie Brunelle 5757 Boulv., Monk Montreal
 На жадання висилаються безкоштовно прос.екти українською мовою.

трет та за продану картину за низьку ціну з ціллою допомогою УНРаді.

К. РОГОВСЬКИЙ (голова)

А. ВІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ (секретар)

Рада парафії УАПЦ у Везін-Шалет (Франція) подає до відома всіх українців і козаків, що в неділю 13. серпня 1961 р. о год. 10-й в українській православній церкві відбудеться служба Божа та панахиди: в 40-й день смерті настоятеля УАПЦ в Парижі прот. В. Вишневського та в річницю смерті довголітнього диригента церкви св. Симона в Парижі Кирила Миколайчука.

РАДА ПАРАФІЇ УАПЦ у Везін-Шалет

Складайте на Пресовий фонд „УВ“!

Українські Вісті

Тижневик політики, культури і громадського життя
 РЕДАГУЄ КОЛЕГІЯ

Адреса редакції й адміністрації
 „U K R A I N S K I W I S T I“
 Neu-Ulm/Donau, SchlieBfach 32

Місячна передплата «УВ» в Німеччині, включно з пересилкою, коштує 3.50 нм.

Не забувайте про передплату на „УВ“